

คู่มือ การติดตามผล

การพัฒนา

อย่างมีส่วนร่วม

คู่มือการติดตามผลการพัฒนา อย่างมีส่วนร่วม

วรลักษณ์ ไชยทัพ

โดย สำนักจัดการความรู้และประเมินผล
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ชื่อเรื่อง : คู่มือการติดตามผลการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม
ผู้เรียบเรียง : วราลักษณ์ ไชยทัฬห

กองบรรณาธิการ

นายกิตติโชติ	ชนะหลวง	นายณัฐ	พลจันทิก	นายธนาทร	พานทอง
นางวิภาดา	หล้าพิศาล	ว่าที่ร้อยตรีอภิชัย	รุ่งพึ้ง	นางพรรณณี	มหะหมัด
นางประมวล	มาลัย	นางสาวพิชชานันท์	อ่อนพวย	นางสาวอารีรัตน์	คิ้วนาง
นายศุภวัฒน์	กลุ่มวิเศษ	นางสาวบุญยวีร์	ได้เจริญสุข	นางสาวหทัยรัตน์	แสงศรี
นางปรียาภรณ์	การันย์โชติ	นายวิเชียร	พลสยาม	นางสาวเกศณี	คิ้วนาง
นายไชยวัฒน์	เจริญผล	นางสาววรรณภา	สีหาทัพ	นายสุนทร	ทอดเสียง
นายบัณฑิต	มันคง	นายรุ่งสุริยา	เชี่ยวชาญ	นางสาวเฉลิมศรี	ระดากุล
นางสาวพิชิตาพร	บุญมี	นายเจษฎา	มิ่งสมร	นายธีรพล	สุวรรณรุ่งเรือง
นางสาวนฤมล	ตุ๊กกลาง	นางสาวรัชรา	เอียดศิริพันธ์	นางวัชรา	สงมา
นางไกล่รุ่ง	กระธน	นางสาวพัชณี	พนิชอังกูร		

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2555

จำนวน 1,000 เล่ม

ภาพประกอบ นราธิป อนุนิมิตรานนท์

พิสูจน์อักษร สมจิตร จันท์เพ็ญ และเปรมปรีดิ์ นาราชา

ประสานการพิมพ์ ธวัชชัย ทรัพย์บุญ

จัดพิมพ์โดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

พิมพ์ที่ แอ็คทีฟอินเตอร์พริ้น โทร. 02-5394453, 089-698-1571

คำนำ

ตามที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ผ่านโครงการและประเด็นงานพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง วางแผน และดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยการสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้จัดสรรงบประมาณผ่านโครงการต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การสนับสนุนการพัฒนาโดยใช้โครงการและงบประมาณเป็นเครื่องมือดังกล่าว นับเป็นแนวทางการพัฒนาสำคัญที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้โครงการและงบประมาณเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีกระบวนการคิด ปรัชญาหรือ วางแผน ดำเนินการร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน

การใช้โครงการและงบประมาณเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานพัฒนาโดยคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด และทั่วถึงทุกกลุ่มคนในพื้นที่นั้น จำเป็นต้องมีระบบการติดตามผลการพัฒนา ที่ผ่านมาจากขบวนการชุมชนร่วมกับภาคีการพัฒนา ได้ร่วมกันพัฒนาระบบการติดตามผลการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผ่านโครงการและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันฯ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เกิดบทเรียน ประสบการณ์กระบวนการติดตามผลที่หลากหลาย ตามบริบท เงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทางสถาบันฯ จึงได้จัดทำหนังสือ “คู่มือการติดตามผลการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม” โดยรวบรวมข้อมูลจากบทเรียน ประสบการณ์การติดตาม และประเมินผลการพัฒนาของขบวนการชุมชน หน่วยงานภาคี และพอช. ซึ่งได้ร่วมกันดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา รวมถึงได้ค้นคว้าข้อมูลประสบการณ์เพิ่มเติมจากภายนอก สำหรับใช้เป็นแนวทางในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและยกระดับไปสู่การบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักจัดการความรู้และประเมินผล

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1	การติดตามและการประเมินผลในกระบวนการงานพัฒนา	6
	● การติดตามและการประเมินผลในกระบวนการงานพัฒนา	6
	● การติดตามและการประเมินผลคืออะไร และแตกต่างกันอย่างไร	8
ส่วนที่ 2	การติดตามผลแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้ง	11
	● การติดตามผลโดยชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้ง คืออะไร	11
	● ทำไมต้องมีการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม	12
	● หลักคิดสำคัญและผลลัพธ์ที่จะเกิดจากการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม	13
ส่วนที่ 3	แนวทางการพัฒนาระบบติดตามที่มีชุมชนเป็นแกนหลัก	15
ส่วนที่ 4	ขั้นตอนการติดตามผลงานพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก	18
	● ขั้นที่ 1 ทบทวน ศึกษา และทำความเข้าใจโครงการพัฒนาที่จะติดตาม	19
	● ขั้นที่ 2 วางหลักการและกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามผลร่วมกัน	21
	● ขั้นที่ 3 กำหนดประเด็น และตัวชี้วัด	22
	● ขั้นที่ 4 การกำหนดวิธีการและออกแบบเครื่องมือการติดตามผล	44
	● ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการติดตามผล	47
	● ขั้นที่ 6 ดำเนินการติดตามผลตามแผนงาน	48
	● ขั้นที่ 7 สรุปวิเคราะห์ผลการติดตาม การเขียนรายงาน การนำเสนอผล และการคืนข้อมูลให้พื้นที่	54
ภาคผนวก		58
	● ภาคผนวก 1	59
	● ภาคผนวก 2	91

ส่วนที่ 1

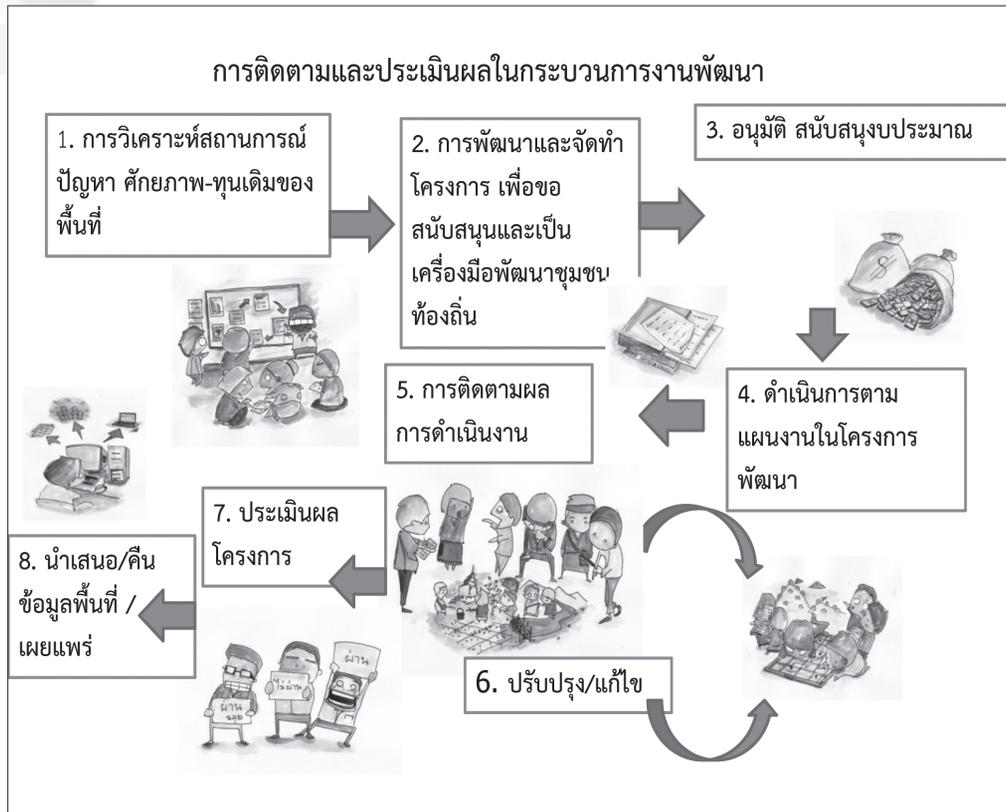
การติดตามและการประเมินผล ในกระบวนการงานพัฒนา

การดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ จำเป็นต้องมีกระบวนการขั้นตอนที่เป็นระบบและต่อเนื่องกันจึงจะสามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนา โครงการพัฒนาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชน พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาสังคม

กระบวนการดำเนินงานในโครงการพัฒนาหนึ่งๆ เริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ของพื้นที่ที่ทั้งปัญหาสำคัญและศักยภาพทุนเดิม เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดทำโครงการพัฒนาขึ้น หลังจากนำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนและได้รับการสนับสนุนงบประมาณแล้ว การดำเนินงานจะเริ่มตั้งขึ้นภายใต้แผนงานที่วางไว้ ซึ่งในระหว่างดำเนินงานตามโครงการพัฒนาจนถึงช่วงสิ้นสุดโครงการ จำเป็นต้องมีเครื่องมือสำคัญในการบริหารโครงการที่เรียกกันว่า “การติดตามและการประเมินผลโครงการ”

ดังนั้น ในการจัดทำโครงการพัฒนา ทั้งผู้ที่ได้รับการสนับสนุนโครงการและผู้ให้การสนับสนุนโครงการจำเป็นต้องมีความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการติดตามและประเมินผลร่วมกันว่าเป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการสนับสนุนให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันที่ควรตระหนักและพึงระวังร่วมกันเป็นสำคัญคือไม่ควรมองว่าการติดตามและการประเมินผลเป็นการตรวจสอบ จับผิด หากจุดบกพร่องหรือเพื่อตัดสินชี้ถูกชี้ผิด ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโครงการฯ จึงควรมีกระบวนการสร้างทัศนคติที่ดีและทำความเข้าใจร่วมกันและร่วมพัฒนาเครื่องมือการติดตามประเมินผลให้เป็น “การหนุนเสริม เสริมพลัง เสริมการเรียนรู้ และการสนับสนุนให้โครงการพัฒนานั้นๆบรรลุตามเป้าหมายร่วมกัน”

แผนภาพที่ 1 การติดตามและการประเมินผลในกระบวนการโครงการพัฒนา

การดำเนินงานพัฒนาภายใต้แผนงานหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินการในชุมชน ในพื้นที่ ในท้องถิ่น ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้จำเป็นต้องมีการติดตามงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ในการดำเนินกิจกรรม และติดตามเพื่อมิให้เกิดปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคเงื่อนไขของการดำเนินโครงการนั้นๆ การติดตามเปรียบเสมือนเป็นการติดตั้งระบบเตือนภัยให้แก่โครงการ เพื่อให้ทราบว่ายังมีกิจกรรมหรืองานที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และยังไม่สามารถบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ หรือเตือนให้ทราบว่าโครงการกำลังประสบกับปัญหาที่อาจจะต้องมีการปรับปรุงการดำเนินงานหรือปรับแผนงานได้ทันการณ์ก่อนที่โครงการจะสิ้นสุดลง

และเมื่อโครงการดำเนินการมาระยะเวลาหนึ่งๆ หรือเมื่อถึงช่วงระยะสิ้นสุดโครงการ ที่จำเป็นต้องมีวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงหรือผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ เป็นการประเมินความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ว่ามีสิ่งใดที่เกิดผลบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และสิ่งใดที่ยังไม่บรรลุผล เป็นการวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่าหลังจากดำเนินโครงการแล้วมีสิ่งใดได้เปลี่ยนแปลงไปจากการดำเนินโครงการที่แตกต่างจากก่อนดำเนินการอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรที่ทำให้ไม่

สามารถทำให้เกิดผลตามแผนที่วางไว้ ซึ่งโดยทั่วไปโครงการจะมีการกำหนดระยะเวลาของการประเมินผลไว้ เช่น โครงการที่มีระยะเวลาสั้นๆ จะประเมินผลครั้งเดียวในช่วงเวลาสิ้นสุดโครงการ โครงการที่มีระยะเวลา 2 ปี / 3 ปี จะมีการประเมินผลช่วง 1 ปี / 1 ปีครึ่ง และ ช่วงสิ้นสุดโครงการ เป็นต้น การประเมินผลจะช่วยชี้วัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดจากโครงการ เพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องและบรรลุเป้าหมายได้ รวมทั้งเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุผล และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่เหลือของโครงการช่วงต่อไปได้

ความหมายของการติดตามและการประเมินผล

การติดตาม (Monitoring) หมายถึง การติดตามความก้าวหน้า การติดตามสนับสนุน และการติดตามรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อติดตามสนับสนุนการดำเนินโครงการ รวมทั้งการนำข้อมูลมาช่วยให้เกิดการแก้ไข ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการติดตามเป็นการค้นหาคำตอบว่า

- ✓ ในการดำเนินงานนั้นได้ปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนดหรือไม่? อย่างไร? มีกิจกรรมใดที่ทำแล้ว และกิจกรรมใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เพราะอะไร?
- ✓ มีความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่?
- ✓ มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่? อย่างไร? ต้องการการหนุนเสริม หรือปรับปรุงงานเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร?
- ✓ ได้รับ/ได้ใช้ทรัพยากรและงบประมาณครบถ้วน และเป็นไปตามที่วางไว้หรือไม่? มีสิ่งใดที่จำเป็นต้องปรับในการใช้งบประมาณ?

ข้อมูลการติดตามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเร่งรัดให้งานหรือโครงการดำเนินไปตรงตามเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาของโครงการ การติดตามผลจึงต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ผู้รับผิดชอบโครงการ กลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และหน่วยงานสนับสนุน/ภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คำแนะนำ แก้ไข อำนวยความสะดวก สนับสนุน หนุนเสริม โดยเฉพาะการติดตามแบบเสริมพลังยังสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและเสริมพลังแก่มิปฏิบัติงานโครงการฯ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลที่เกิดจากการดำเนินงาน

- ✓ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ว่าสามารถบรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ?
- ✓ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของงานหรือโครงการ
- ✓ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ

โดยข้อมูลผลการวิเคราะห์ประเมินผลดังกล่าวจะนำมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการระยะต่อไปหรือโครงการใหม่

การติดตามกับการประเมินผลต่างกันอย่างไร

การประเมินผล

- วิเคราะห์ผลที่เกิดว่าบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ เพียงใดอย่างไร
- เปรียบเทียบผลที่เกิดหลังจากทำโครงการแล้วกับก่อนดำเนินการเพื่อชี้ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลของโครงการ

การติดตามผล

- เก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน-กิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอระหว่างดำเนินงาน
- ติดตามความก้าวหน้า ติดตามให้กิจกรรมดำเนินไปตามแผน เป้าหมาย และเวลาที่กำหนดไว้
- หนุนเสริม ปรับปรุง แก้ไข เร่งรัด กำกับให้สามารถดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้ หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับเงื่อนไขที่เกิดขึ้น

การติดตามและการประเมินผลจึงมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านระยะเวลาที่ดำเนินการและ
วัตถุประสงค์

ความแตกต่าง	การติดตาม	การประเมินผล
ระยะเวลา	<ul style="list-style-type: none"> • ระหว่างดำเนินโครงการ • ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเป็นระยะๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ช่วงระยะเวลาสิ้นสุดการดำเนินโครงการ หรือช่วงต่อระยะโครงการ (เฟส phase ใหม่) • ประเมินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้
วัตถุประสงค์ของการติดตามและการประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงาน (ที่นำไปใช้ร่วมกับการประเมินผล) • เพื่อติดตามความก้าวหน้า เพื่อติดตามสนับสนุน หนุนเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปตามที่วางแผนไว้ • เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนทำงานและผู้เกี่ยวข้อง • เพื่อปรับปรุงการทำงาน • เพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินโครงการ • เพื่อเตือน/เร่งรัดให้งานหรือโครงการดำเนินไปตรงตามเป้าหมาย ตามระยะเวลา และตามงบประมาณของโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อประเมิน/วิเคราะห์ผลจากข้อมูลการดำเนินโครงการและผลที่เกิดจากโครงการ • เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ • เพื่อนำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของงานหรือโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง อย่างไร • เพื่อเรียนรู้ร่วมกันและนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการระยะต่อไปหรือโครงการใหม่

อย่างไรก็ดี การติดตามและการประเมินผลจำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยกระบวนการติดตามและประเมินผลควรจะมีหลักการแนวคิด เป้าหมาย แนวทาง เครื่องมือ กลไก และกระบวนการดำเนินการร่วมกัน ใช้กรอบและตัวชี้วัดในการติดตามและการวิเคราะห์ประเมินผลชุดเดียวกัน มีกลไกระบบการติดตามประเมินผล และระบบข้อมูลชุดเดียวกัน

ดังนั้น หากมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและประจำ ย่อมทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง การวางแผนงานหรือโครงการทำได้ตรงตามเป้าหมาย หรือสามารถปรับปรุงแก้ไขแผนงานหรือโครงการให้เหมาะสมมากขึ้น สามารถทราบผลการดำเนินงานหรือโครงการ เมื่อเริ่มวางแผนใหม่ อีกครั้งก็จะมีข้อมูลที่ชัดเจน เทียบตรง และเป็นปัจจุบัน สามารถเป็นเครื่องมือในการบริหารงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

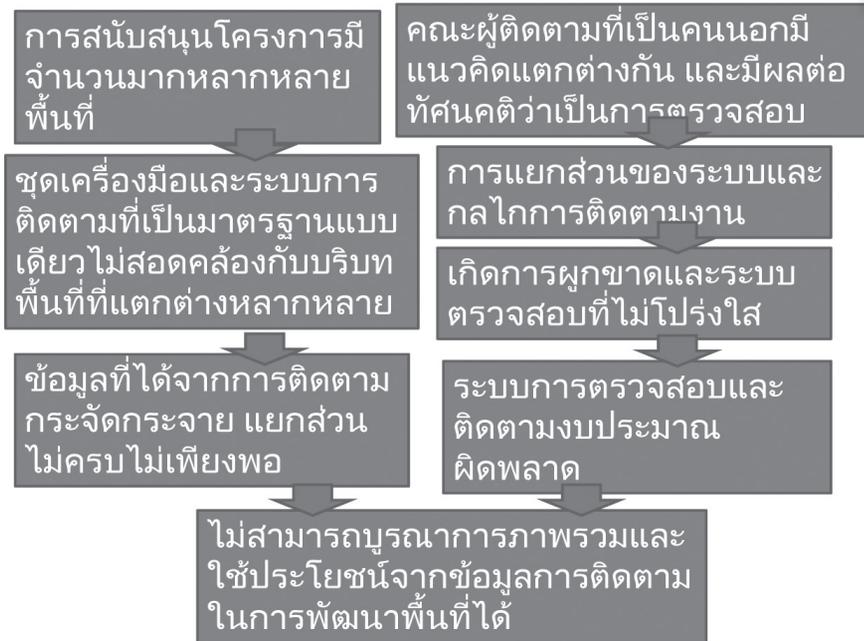
ส่วนที่ 2

การติดตามผลแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้ง

การพัฒนาโดยใช้ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้งนั้น เป็นยุทธศาสตร์การทำงานที่สำคัญของ ขบวนการองค์กรชุมชนและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ใช้ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาตาม แนวทางและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยมีขบวนการชุมชน สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อน ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพที่ดี สามารถวัดผลการทำงานและสร้าง มาตรฐานผลผลิต (Output Standard) ได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบ การติดตามผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งมีใช่เป็นการจับผิดการทำงาน แต่เป็นกระบวนการ ติดตามเพื่อการพัฒนา และกำหนดเป็นมาตรฐานการทำงานที่สามารถวัดผลได้จริง ทำให้การดำเนินไป ตามแผนระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งยังนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ป้องกันความผิดพลาดระหว่าง การปฏิบัติงาน ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การทำงานในพื้นที่ตามบริบทแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ที่ เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

การติดตามผลแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้ง เป็นการติดตามผลการ ปฏิบัติงานของโครงการฯ โดยมีแกนนำชุมชนที่ดำเนินโครงการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนร่วมเป็นคณะ ดำเนินการติดตาม ตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย มีเป้าหมายสำคัญเพื่อหนุนเสริมและพัฒนาระบบ การติดตามผลในพื้นที่ที่เข้มแข็ง เป็นการสร้างระบบการบริหารจัดการแนวใหม่โดยองค์กรชุมชนเป็นแกน หลักในการดำเนินการ เป็นระบบบริหารจัดการโครงการและงบประมาณเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ทำไมต้องมีการติดตามผลงานพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้ง

จากปัญหาการติดตามผลในแบบเดิมที่มีคณะหรือทีมติดตามประเมินผลที่เป็นคนนอก และแต่งตั้งขึ้นจากหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุนโครงการเป็นหลัก โดยผู้ได้รับการสนับสนุนโครงการและทีมปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่ได้เป็นกลไกร่วม และขาดการวางแผนออกแบบกระบวนการติดตามร่วมกัน ทำให้ประสบปัญหาต่างๆ หลายด้านที่ทำให้การติดตามผลไม่สามารถทำหน้าที่ในการสนับสนุนโครงการพัฒนาอย่างที่ดีควรจะเป็น กล่าวคือ

1. การสนับสนุนงบประมาณโครงการฯ ต่างๆ ของ พอช. มีจำนวนมาก มีหลากหลายประเด็นและหลายพื้นที่ รวมทั้งในระบบการบริหารจัดการยังมีการกระจายการบริหารจัดการสู่ระดับภาค การติดตามผลจึงจำเป็นต้องมีระบบติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่
2. การตั้งคณะทำงานติดตามที่ผูกอยู่กับระบบกลไกการบริหารจัดการขององค์กร โดยคณะทำงานที่มาจากกลไกระดับใหญ่ ทำให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างกันระหว่างกลไกระดับบนและระดับล่างและเกิดทัศนคติที่ไม่ตรงกัน ทัศนคติที่เห็นการติดตามเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบของกลไกระดับบน เป็นต้น
3. ระบบฐานข้อมูล การกำหนดตัวชี้วัด และการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ ที่ต้องเก็บรวบรวมในการติดตามไม่ได้มีการออกแบบร่วมกันกับพื้นที่ ทำให้ข้อมูลมีไม่เพียงพอต่อการติดตามและประเมินผล
4. ขาดการตรวจสอบกระบวนการทำงานที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การผูกขาดการทำงานเฉพาะกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว เกิดกระบวนการที่ไม่โปร่งใส ไม่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานในภายหลังได้ ผู้ตรวจรับโครงการไม่ได้มีการลงพื้นที่ติดตามตรวจสอบ เป็นต้น
5. ขาดการประมวลผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของผลการพัฒนาในระดับกว้าง ในภาพรวม เนื่องจากกลไกการติดตามไม่สามารถบูรณาการร่วมกันได้

จากปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการประเนาวคิดและกระบวนการติดตามงานพัฒนา โดยหลักคิดสำคัญในการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้ง ได้แก่

- 1) การติดตามผลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและจัดปรับขบวนองค์กรชุมชนจากฐานราก ใช้กระบวนการติดตามในการสร้างและปรับขบวนจากฐานราก โดยการเปิดพื้นที่ เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการและงบประมาณ กระจายการรับรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วถึง

- 2) การติดตามผลเป็นเครื่องมือสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการสร้างความเชื่อมั่น สร้างโอกาส และการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน เกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการงานพัฒนาต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยการใช้โครงการและงบประมาณเป็นเครื่องมือ
- 3) การติดตามผลจะช่วยสร้างระบบติดตามในแนวราบ ด้วยวิธีการหลากหลาย โดยเน้นการประเมินทบทวนตนเอง การติดตามระหว่างขบวนการองค์กรชุมชน ทั้งการติดตามผลการพัฒนา และการใช้งบประมาณตามโครงการ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเยี่ยมเยียน จัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสอบถาม ฯลฯ นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ใช้บทเรียนหรือความผิดพลาดต่างๆ ปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานให้ดีขึ้น
- 4) การติดตามผลที่ชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง เป็นการสร้างระบบการบริหารแนวใหม่ โดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินการ เป็นระบบบริหารจัดการโครงการและงบประมาณเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ง่าย คล่องตัว รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีรายละเอียด มีความถูกต้อง ตรวจสอบได้ สามารถวัดผลการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ได้
- 5) การใช้ผลของการติดตามในการเชื่อมโยง ยกระดับสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วยการนำผลหรือข้อค้นพบจากการติดตามมากำหนดแผนการพัฒนา ปรับปรุงระบบการทำงาน การบริหารจัดการงานพัฒนา รวมถึงขยายผล บูรณาการงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ
- 6) การติดตามที่ดีคือการมองภาพรวม เห็นผลจากการดำเนินโครงการและผลการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยรวม ผลจากการติดตาม ควรแสดงให้เห็นทั้งผลลัพธ์ ผลกระทบจากโครงการและงบประมาณที่สนับสนุนในพื้นที่ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนที่ 3

แนวทางการพัฒนาระบบติดตาม ที่มีชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ระบบการติดตามที่มีชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ระบบการติดตาม หมายถึง แนวทางที่มีองค์ประกอบ มีความเป็นระบบ ที่เป็นที่รับรู้และยอมรับร่วมกัน ในการนำมาใช้เพื่อการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการพัฒนา

ระบบการติดตามที่มีชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง จึงหมายถึง แนวทางที่มีองค์ประกอบ มีความเป็นระบบที่เน้นชุมชนที่เจ้าของพื้นที่เป็นผู้ออกแบบแนวทางและเป็นผู้ใช้ระบบนั้น ซึ่งที่เป็นที่รับรู้และได้รับยอมรับร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นและในพื้นที่ ในการนำมาใช้เพื่อการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาระบบการติดตามที่มีชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

องค์ประกอบของระบบการติดตามที่ดีจะประกอบด้วย กลไกและระบบ ซึ่งระบบการติดตามที่มีชุมชนเป็นแกนหลักและพื้นที่เป็นตัวตั้งจึงจำเป็นต้องประกอบด้วย

1. กลไกการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม การจัดกลไกการติดตามผลแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการติดตาม จำเป็นต้องมีการจัดกลไกหรือทีมติดตามที่มีองค์ประกอบจากผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน โดยมีองค์ประกอบของผู้แทนองค์กรชุมชนเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น ผู้แทนหน่วยงาน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการในระดับต่างๆร่วมกัน โดยมีการกำหนดบทบาทและวิธีการติดตาม

ร่วมกันทุกระดับ ที่สำคัญคือ การกำหนดบทบาทการติดตามแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องคำนึงถึง การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากระดับชุมชนและพื้นที่เป็นหลัก ในทุกระดับของทีมหรือกลไก การติดตามจำเป็นต้องมีองค์ประกอบและการมีส่วนร่วมของทีมงานในระดับพื้นที่โครงการต่างๆ เข้าร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการออกแบบและการกำหนดตัวชี้วัดการติดตามร่วมกัน

ที่ผ่านมา พอช.ได้พัฒนารูปแบบกลไกการติดตามผลออกเป็นระดับต่างๆ ใน 3 ระดับ ได้แก่

- **การจัดการติดตามระดับภาค** เป็นการออกแบบกลไกเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงาน ระหว่างขบวนการองค์กรชุมชนระดับพื้นที่ตำบล จังหวัด สู่ระดับภาค โดยคณะทำงานติดตามเป็นส่วนหนึ่งของกลไกขบวนการระดับภาค หรือคณะอนุกรรมการภาค ส่วนบทบาทหน้าที่ จำนวนและองค์ประกอบของกลไก จะขึ้นอยู่กับภารกิจงานที่ต้องติดตาม และเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ทีมติดตามระดับภาคมีบทบาทในการออกแบบ พัฒนาระบบการติดตาม รวมถึงหนุนเสริมกระบวนการติดตามระดับจังหวัด และพื้นที่ โดยเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับคณะทำงานหรือทีมติดตามในระดับจังหวัด

- **การจัดการติดตามระดับจังหวัด** พื้นที่จังหวัดเป็นหน่วยในการประสาน เชื่อมโยงการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลไกขบวนการระดับภาคกับพื้นที่ปฏิบัติการ ดังนั้นการจัดการติดตามและกระบวนการติดตามในระดับจังหวัด จึงมีความจำเป็น โดยสามารถจัดให้มีกลไกการติดตามระดับจังหวัด หรือใช้เวที ขบวนการจังหวัดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ติดตาม หนุนเสริมการขับเคลื่อนงานขบวนการองค์กรชุมชนในทุก ระดับให้เป็นไปอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- **การจัดการติดตามระดับโซนตำบล หรือกลุ่มอำเภอ** เป็นการจัดการเพื่อให้กระบวนการติดตามมีความใกล้ชิด สอดคล้อง สัมพันธ์กับพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยองค์ประกอบของทีมอาจมีผู้แทนจาก ระดับจังหวัด ผู้แทนงานพัฒนาเชิงประเด็น ผู้แทนระดับตำบล ผู้แทนหน่วยงาน/ภาคีเข้าร่วม วิธีการติดตามสามารถใช้การติดตามภายในโซน/กลุ่ม หรือใช้การสลับพื้นที่ติดตามเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างพื้นที่

2. ระบบการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบการติดตามให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรประกอบด้วยแนวทางสำคัญเบื้องต้นใน 4 ประการคือ

- 1) **เน้นการติดตามสนับสนุนแบบเสริมพลัง หรือสร้างขบวนการพัฒนา** โดยพื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นแกนหลัก การติดตามผลจำเป็นต้องสร้างกระบวนการสนับสนุนให้องค์กรชุมชนและ

เครือข่ายองค์กรชุมชน สามารถดำเนินการสร้างฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งตามเป้าหมาย โดยการสนับสนุนของการติดตามควรหนุนเสริมให้เกิดการสร้างระบบที่สำคัญในการพัฒนาตนเองจัดการตนเองขององค์กรระดับตำบล/ท้องถิ่น ได้แก่

- หนุนให้องค์กรชุมชนมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา ศักยภาพ ของพื้นที่ตำบล
- หนุนให้มีการตั้งเป้าหมาย/ตัวชี้วัดการพัฒนาของเครือข่ายชุมชนระดับตำบล
- หนุนให้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับตำบลระยะ 3 ปี ที่มุ่งเน้นให้เป็นแผนที่ทำร่วมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในชุมชน ท้องถิ่น
- หนุนให้เกิดการจัดการทุน/ทรัพยากรภายในพื้นที่ หนุนให้ตระหนักในการจัดกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือการเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาสู่ด้านอื่นๆในภาพรวมระดับตำบลได้

2) มีการจัดเวทีติดตามในระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล/เขต โดยให้ผู้แทนทุกพื้นที่ที่รับงบประมาณโครงการ พื้นที่ละ 2-3 คนร่วมการแลกเปลี่ยนวิธีการ ความสำเร็จ การปฏิบัติการระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยใช้เวทีในการกระตุ้น แลกเปลี่ยน ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ วางทิศทาง สร้างขบวนการพัฒนาร่วมกัน รวมถึงสรุปผลการดำเนินงานและการตรวจรับโครงการ ทั้งนี้ อาจจัดเวทีในบางพื้นที่แทนการประชุมในระดับจังหวัด

3) ใช้เวทีการติดตามในการประมวลข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของชุมชน งานพัฒนาต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์งานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ แผนยุทธศาสตร์จังหวัด รวมถึงจัดทำรายงานพัฒนาภาคประชาชนระดับจังหวัด และประมวลเป็นภาพรวมงานพัฒนาโดยชุมชนในระดับชาติ

4) เน้นการสร้างขบวนการติดตามทั้งในส่วนของโครงการและความคืบหน้างานพัฒนาต่าง ๆ มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการ เชื่อมโยงงานพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ ให้สามารถใช้โครงการและงบประมาณเป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนพัฒนาภาคชุมชน เชื่อมโยงแผนการทำงานร่วมกับท้องถิ่น ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้องค์กรชุมชนและเครือข่ายสามารถออกรายงาน/จัดเวทีสาธารณะเพื่อรายงานผลการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้

ระบบการติดตามจำเป็นต้องอาศัยทั้งกลไกและระบบที่ดี การติดตามผลจึงควรเริ่มต้นจากการวางระบบและกลไกที่เป็นที่ยอมรับและมีส่วนร่วมกันทุกฝ่าย หลังจากวางระบบและกลไกพร้อมแล้ว ขั้นตอน รูปแบบและเครื่องมือสำคัญ ที่จะใช้ในการติดตามในรายละเอียดจะนำเสนอในบทต่อไป

ส่วนที่ 4

ขั้นตอนการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม

7

ทบทวน ศึกษา และทำความเข้าใจโครงการพัฒนาที่จะติดตาม

การทบทวนโครงการ ศึกษาและทำความเข้าใจ วิเคราะห์ตัวโครงการพัฒนาที่จะติดตามผลร่วมกัน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและทีมติดตามได้ศึกษาทบทวนทำความเข้าใจโครงการร่วมกันอย่างชัดเจนว่าโครงการที่จะดำเนินการติดตามผลร่วมกันนั้นตามเอกสารที่เขียนไว้มีการเขียนไว้อย่างไร เพื่อวิเคราะห์ทำความเข้าใจร่วมกันแต่ละองค์ประกอบมีเนื้อหาอย่างไรบ้าง

การศึกษาข้อมูลเอกสารของโครงการอย่างละเอียดครบถ้วน จะช่วยเตรียมความเข้าใจโครงการร่วมกัน และช่วยทำให้การวิเคราะห์แลกเปลี่ยนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การทบทวนโครงการมีประโยชน์มากในการสร้างความชัดเจนร่วมกันระหว่างทีมติดตามและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพราะหลายครั้งพบว่าโครงการที่เขียนไว้ในเอกสาร กับ โครงการตามความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานและคนในชุมชนไม่ตรงกัน อาจเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและเขียนโครงการมาตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะช่วยปรับทำความเข้าใจร่วมกันถึงโครงการที่จะทำและสิ่งที่จะติดตามผลร่วมกัน

การวิเคราะห์ทบทวนองค์ประกอบและสาระสำคัญของโครงการพัฒนา

องค์ประกอบสำคัญและสิ่งที่ต้องวิเคราะห์	การทบทวนเพื่อติดตาม
<p>หลักการและเหตุผล ได้กล่าวถึงปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาไว้อย่างไร</p>	<p>ปัญหาสำคัญที่โครงการสนใจคืออะไร จะถูกแก้ไขในการดำเนินโครงการหรือไม่ อย่างไร</p>
<p>ปรัชญาแนวคิด แนวทางและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาของโครงการมีอย่างไร</p>	<p>แนวคิดที่โครงการสนใจในการแก้ปัญหาคืออะไร โครงการได้นำแนวคิดมาใช้ในการทำงานหรือไม่ อย่างไร</p>
<p>วัตถุประสงค์ สิ่งที่โครงการต้องการให้เกิดเพื่อแก้ไขปัญหามีอะไรบ้าง ผลที่คาดว่าจะได้รับ ภาพที่อยากเห็นเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการคืออะไร</p>	<p>การเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้า และสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการตามที่วางไว้มีอะไรบ้าง อย่างไร</p>
<p>กิจกรรม สิ่งที่โครงการจะทำในแต่ละช่วงเวลามีอะไรบ้าง มีขั้นตอนและวิธีการทำงานอย่างไร ระยะเวลา เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มคนที่โครงการทำงานด้วย</p>	<p>มีกิจกรรมอะไรบ้างที่ทำ/ไม่ทำตามแผน/เพราะอะไร/มีใครเข้าร่วมบ้าง-เท่าไร/เกิดผลอะไรจากการทำกิจกรรม /มีปัญหาอย่างไร จะหนุนเสริมให้เกิดการทำงานที่บรรลุได้อย่างไร</p>
<p>งบประมาณ ทุนและทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์</p>	<p>มีการใช้งบประมาณและบริหารงบประมาณได้ตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาหรือไม่ อย่างไร จะหนุนเสริมให้เกิดการจัดการงบประมาณที่เหมาะสมได้อย่างไร</p>

2 วางหลักการและกำหนดวัตถุประสงค์การติดตามผลร่วมกัน

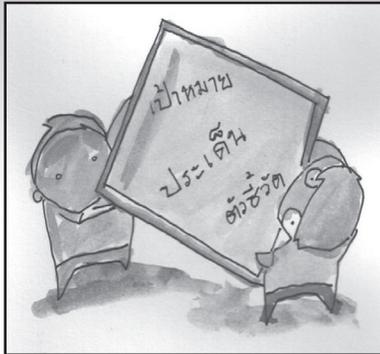

การวางหลักการและกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามผลร่วมกัน เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ตีร่วมกันของการติดตามผลโครงการ ซึ่งจำเป็นต้องให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามผลร่วมกัน โดยหลักการของการติดตามผลแบบมีส่วนร่วมเองสะท้อนถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการติดตามผลในด้านบวกคือ “การติดตามผลเพื่อเสริมพลัง” ซึ่งแตกต่างจาก “การติดตามผลเพื่อการตรวจสอบหรือการจับผิด” ดังนั้นกระบวนการนำมาสู่การวางเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการติดตามผลร่วมกันจึงเป็นการปูพื้นฐานทางความคิดที่ดี และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างทีมติดตามจากภายนอกและทีมติดตามที่เป็นคนปฏิบัติงานในระดับพื้นที่

ตัวอย่างวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สำคัญของการติดตามผลแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

- เกิดการติดตามโครงการและงบประมาณสนับสนุนงานพัฒนาที่มีชุมชนเป็นหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง เป็นการติดตามในแนวราบที่สามารถดำเนินการติดตามความคืบหน้าของโครงการพัฒนาและงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่เป็นไปตามบริบทและความเหมาะสมกับพื้นที่
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หนุนเสริม ยกกระดับการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจากกระบวนการติดตามแบบมีส่วนร่วม
- เกิดการรายงานการติดตามโครงการและภาพรวมสถานการณ์ ความคืบหน้าโครงการ/กิจกรรม ผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ต่อหน่วยงานและสาธารณะ
- สามารถนำผลหรือข้อค้นพบจากการติดตามมาใช้ในการเชื่อมโยง บูรณาการการทำงาน เนื้อหาพัฒนาต่างๆในพื้นที่สู่การจัดการตนเอง

3 กำหนดกรอบประเด็น และตัวชี้วัด

การกำหนดกรอบประเด็นข้อมูล และตัวชี้วัดที่จะติดตาม เป็นขั้นตอนที่จะกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะทำการติดตามร่วมกัน โดยเป็นการวางกรอบและตัวชี้วัดที่มาจากวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการพัฒนาที่เราจะติดตาม ซึ่งกระบวนการทบทวนโครงการแบบมีส่วนร่วม จะเสริมให้ทุกฝ่ายเห็นภาพของโครงการร่วมกัน และการกำหนดขอบเขตประเด็นข้อมูลและตัวชี้วัดที่จะติดตามผลก็เช่นเดียวกันที่ต้องจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วม นอกจากจะทำให้ง่ายต่อการสร้างระบบการรวบรวมข้อมูลในการติดตามร่วมกันแล้ว ยังทำให้ไม่เกิดข้อก้ำกัในการกำหนดตัวชี้วัดที่แตกต่างกันระหว่างผู้ปฏิบัติโครงการกับทีมติดตาม

- กรอบประเด็นข้อมูลในการติดตามผลโครงการ เป็นการจัดระบบข้อมูลที่หลากหลายของโครงการ มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และกำหนดเป็นกรอบประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ กรอบการติดตามผลจะกำหนดขึ้นจากเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

กรอบการติดตามผลเป็นเหมือนแผนที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าของการดำเนินการตามโครงการ จึงควรมีการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับโครงการทุกส่วน

แนวทางการกำหนดกรอบประเด็นการติดตามผล

โดยทั่วไปแล้วการกำหนดกรอบข้อมูลในการติดตามผล มักจะกำหนดหรือแตกประเด็นมาจากเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่เราจะติดตามผล ซึ่งจากการทบทวนโครงการและเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของโครงการ จะทำให้สามารถสร้างกรอบข้อมูลจากวัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ

โดยระบุคำถามหลัก คำถามย่อย โดยใช้แนวคำถามที่ช่วยการคิด คือ

1. โครงการมีวัตถุประสงค์/เป้าหมายในเรื่องใดบ้าง
2. โครงการต้องการทำงาน/หาคำตอบ/แก้ปัญหาเรื่องอะไร (กำหนดเป็นประเด็นหลัก)

ตัวอย่างการกำหนดกรอบประเด็นการติดตามผล

วัตถุประสงค์/เป้าหมายโครงการ	ประเด็นหลัก (โครงการต้องการทำอะไร/หาคำตอบ/ แก้ปัญหาเรื่องอะไร)
1. เพื่อสร้างรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยองค์กรชุมชน และภาคีในท้องถิ่น	รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย
2. เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้การจัดการที่ดิน โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- ระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้การจัดการที่ดิน - การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- **การกำหนดตัวชี้วัด** ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่ความชัดเจนในเป้าหมายงานพัฒนาที่ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการติดตามและการประเมินผลงานพัฒนานั้นเป็นกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง เพราะเป้าหมายของงานพัฒนาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนามธรรมสูง เช่น คุณภาพชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชน ความยั่งยืนและความเป็นธรรมทางสังคม เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถวัดความสำเร็จที่โครงการต้องการและสามารถดำเนินการได้ให้ชัดเจน การพิจารณาและกำหนดตัวชี้วัดร่วมกันของบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่างๆช่วยส่งผลให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของโครงการ บางองค์กรไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม ทำให้ไม่สามารถวัดผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ จำเป็นต้องมีกระบวนการกำหนดตัวชี้วัดก่อนทำการประเมินผล ซึ่งบางครั้งอาจส่งผลให้ตัวชี้วัดที่กำหนดภายหลังไม่ตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ครั้งแรกขององค์กร (แต่เป็นตัวชี้วัดที่กำหนดตามผลของการดำเนินงานไปแล้ว ไม่ได้กำหนดจากวัตถุประสงค์โครงการ)

ในการวางแผนการจัดทำโครงการพัฒนาอาจมีการกำหนดตัวชี้วัดไว้ในเอกสารโครงการเพื่อระบุถึงเกณฑ์ในการวัดผลของการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามโครงการนั้นๆ ตัวชี้วัดจึงต้องกำหนดขึ้นจากวัตถุประสงค์ของโครงการ **ตัวชี้วัดที่ดีต้องสามารถบ่งชี้ความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการดำเนินโครงการได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีความเฉพาะเจาะจง ชัดเจน และเป็นจริงได้ทั้งโดยเงื่อนไขเวลาและความสามารถของโครงการนั้น**

อย่างไรก็ดี การกำหนดตัวชี้วัดควรมาจากการระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ทั้งผู้บริหารโครงการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ตัวแทนกลุ่มเป้าหมายและทีมติดตามประเมินผล เพื่อให้โครงการมีตัวชี้วัดที่จะใช้ในการติดตามประเมินผลโครงการได้ ซึ่งในกระบวนการวางแผนการติดตามผลโครงการนั้น ในกรณีที่มีการกำหนดตัวชี้วัดไว้ในเอกสารโครงการแล้ว ควรมีการทบทวนทำความเข้าใจหรือปรับปรุงตัวชี้วัดโครงการร่วมกันอีกครั้ง ส่วนในกรณีที่ยังไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดในเอกสารโครงการมาก่อน ก็ควรมีการร่วมกำหนดตัวชี้วัดในขั้นตอนนี้เลย

แนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดการติดตามผลร่วมกัน

การกำหนดตัวชี้วัดจะดำเนินการต่อจากขั้นตอนการกำหนดกรอบประเด็นที่จะติดตาม โดยการพิจารณาร่วมกันว่าในแต่ละประเด็นจะกำหนดตัวชี้วัดหรือสิ่งที่บ่งชี้ว่ามีการเปลี่ยนแปลง มีความก้าวหน้าหรือสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นอย่างไร โดยกำหนดจากการวิเคราะห์ว่ากรอบประเด็นสำคัญนั้นๆเราสามารถดูการเปลี่ยนแปลงได้จากอะไรบ้าง อย่างไร เท่าไหร่

ในกรณีที่โครงการกำหนดตัวชี้วัดไว้แล้ว ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพิจารณาทบทวนปรับปรุงตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้ในการประเมินผลโดยใช้หลักการและวิธีการเช่นเดียวกับการกำหนดตัวชี้วัดร่วมกัน

ในกรณีที่ยังไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดไว้ก่อน ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนควรทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับตัวชี้วัด ความหมายและประโยชน์ของตัวชี้วัด ลักษณะตัวชี้วัดที่ดี ก่อนที่จะช่วยกันระดมหาตัวชี้วัดที่จะเป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้าหรือการวัดการบรรลุผลของโครงการๆ การกำหนดตัวชี้วัดจะดำเนินการต่อจากการกำหนดกรอบประเด็นที่เกิดจากการกำหนดขึ้นจากแต่ละวัตถุประสงค์ของโครงการว่า มีประเด็นสำคัญอะไรบ้างที่ต้องการประเมินหรือวัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้นๆ(สิ่งที่ต้องการวัดความสำเร็จ)

ในขั้นตอนนี้ ทีมติดตามผลควรทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการกำหนดตัวชี้วัดที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เช่น การใช้วิธีการให้แต่ละคนเขียนบัตรคำว่าจะละวัตถุประสงค์มีประเด็นที่ต้องวัดและตัวชี้วัดอะไรบ้าง หรือใช้การแบ่งกลุ่มย่อยและให้เครื่องมือตารางการออกแบบ/กำหนดตัวชี้วัดการติดตามผล แล้วนำเสนอในกลุ่มใหญ่และร่วมกันพิจารณา เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันพิจารณาตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น โดยนำหลักการของการกำหนดตัวชี้วัดที่ดี มาเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับโครงการ เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลต่อไป

ตัวอย่างการกำหนดตัวชี้วัดและประเด็นคำถามย่อยในการติดตามผล

จากตัวอย่างการกำหนดประเด็นหลักจากวัตถุประสงค์ ในขั้นตอนที่แล้ว จะนำมากำหนดตัวชี้วัดและแตกคำถามย่อยที่จะต้องติดตามผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

วัตถุประสงค์/เป้าหมายโครงการ	ประเด็นหลัก (โครงการต้องการทำอะไร/หาคำตอบ/แก้ปัญหาเรื่องอะไร)	ตัวชี้วัด (ในวัตถุประสงค์และประเด็นหลักแต่ละข้อโครงการจะสามารถวัดได้จากอะไรบ้าง)	ประเด็นคำถามย่อย (ในแต่ละประเด็นหลัก มีอะไรบ้างที่ติดตามผล ความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลง)
1. เพื่อสร้างรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยองค์กรชุมชนและภาคีในท้องถิ่น	รูปธรรมในการแก้ปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผนการจัดการที่ดิน ป่าชุมชนและที่อยู่อาศัยที่ชัดเจน - มีแผนที่แสดงขอบเขตที่ดินที่ชัดเจน - มีกฎระเบียบในการจัดการที่ดินที่ชัดเจน - มีองค์กรและโครงสร้างองค์กรชุมชนที่จัดการป่า บทบาทหน้าที่ขององค์กร - มีแผนกิจกรรมในการจัดการที่ดินของชุมชนที่ชัดเจนและได้รับการปฏิบัติตามกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผนการจัดการที่ดิน ป่าชุมชนและที่อยู่อาศัยหรือไม่ อย่างไร - มีแผนที่แสดงขอบเขตที่ดินที่ชัดเจนหรือไม่ อย่างไร - มีกฎระเบียบในการจัดการอย่างไร - มีองค์กรและโครงสร้างองค์กรชุมชนที่จัดการป่า บทบาทหน้าที่ขององค์กรหรือไม่ - มีแผนกิจกรรมในการจัดการที่ดินของชุมชนหรือไม่ อย่างไร
2. เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้การจัดการที่ดิน โดยความร่วมมือขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้การจัดการที่ดิน - การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการจัดการและองค์ความรู้การจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบ - เกิดความร่วมมือในการจัดทำข้อมูลและแผนการจัดการที่ดินระหว่าง อปท. ชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนงบประมาณกิจกรรม การร่วมเวทีวางแผนและการนำกฎระเบียบมาประกอบการเข้าสู่แผนระดับท้องถิ่น ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฐานข้อมูลการจัดการที่ดินในเรื่องใดบ้าง จัดวางระบบการเก็บข้อมูลในรูปแบบใดบ้าง(เช่น แฟ้มเอกสาร แผนที่ ภาพถ่าย งานวิจัย ฯลฯ) - ความร่วมมือในการจัดทำข้อมูลและแผนการจัดการที่ดินระหว่าง อปท. ชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง อย่างไร

ประเภทของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดโครงการพัฒนาจะกำหนดขึ้นจากวัตถุประสงค์ของโครงการ และควรมีทั้งที่เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณและตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ประเภทและลักษณะของตัวชี้วัดเชิงคุณภาพมักเป็นไปตามลักษณะและประเภทของวัตถุประสงค์ในโครงการพัฒนา

โครงการพัฒนาส่วนใหญ่มักมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการพัฒนาที่สำคัญๆ ใน 4 ด้าน คือ

1. ด้านการเรียนรู้

ตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ด้านการเรียนรู้	ตัวชี้วัดที่วัดผลด้านการเรียนรู้
เสริมศักยภาพ	สามารถอธิบาย นำเสนอ สามารถเป็นวิทยากร สามารถผลิตและใช้สื่อ สามารถขยายผล สามารถบริหารจัดการ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้
พัฒนาองค์ความรู้	เกิดการรวบรวมองค์ความรู้เรื่อง... เกิดเวทีแลกเปลี่ยนและวิเคราะห์แนวทางการจัดการองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาเรื่อง..... ชุดองค์ความรู้เรื่อง..... ได้รับการเผยแพร่ สืบทอดผ่านหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน
เกิดความตระหนัก/เกิดจิตสำนึก	มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น <ul style="list-style-type: none">● เปลี่ยนระบบการผลิต● ใช้สมุนไพรรักษาโรค● ลดการใช้สารเคมี● ไม่ล่าสัตว์ในเขตอนุรักษ์ของชุมชน ฯลฯ

2. ด้านการเสริมพลังความเข้มแข็งหรือศักยภาพของการรวมกลุ่ม และการขยายเครือข่าย ตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ด้านการเสริมพลังความเข้มแข็ง การขยายเครือข่าย	ตัวชี้วัดผลที่วัดผลด้านการเสริมพลังความเข้ม แข็งของการรวมกลุ่ม
กลุ่ม/เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง	<p>เกิดกลุ่ม/องค์กร....</p> <p>มีโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ขององค์กร กฎระเบียบ และแผนกิจกรรมที่ชัดเจน</p> <p>มีการบริหารจัดการองค์กรที่โปร่งใส และได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน</p> <p>และเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่มและชุมชน</p> <p>การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชน/การมีส่วนร่วมของผู้หญิง/เยาวชน/คนจน/กลุ่มต่างๆใน</p> <p>การเป็นคณะกรรมการกลุ่ม การวางแผนงาน กลุ่ม การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ฯลฯ</p> <p>มีกองทุน.....มีการระดมทุน.....</p>
เกิดการขยายกลุ่มและเครือข่าย	<p>มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นคน</p> <p>มีการขยายกลุ่มเพิ่มเป็น.....กลุ่ม</p> <p>กลุ่มมีการขยายกลุ่มและประสานกันเป็นเครือข่ายระดับ.....(ตำบล/ลุ่มน้ำ/อำเภอ/จังหวัด/ ภาค)</p> <p>- มีกิจกรรมที่เป็นผลจากขยายกลุ่ม/เครือข่าย</p>

3. ด้านการสร้างพื้นที่ทางสังคม หรือการสื่อสารต่อสาธารณะ

ตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ด้านการสร้างพื้นที่ทางสังคม	ตัวชี้วัดที่วัดผลด้านการสร้างพื้นที่ทางสังคม
สังคมได้รับรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาของ....	- มีการผลิตสื่อ(แผ่นพับ/จุลสาร/หนังสือพิมพ์/จดหมายข่าว/หนังสือเล่ม/VDO-VCD ฯลฯ) ในการให้ความรู้เรื่องปัญหาของ... ที่ใช้ในการเผยแพร่แก่คนในสังคม - จำนวนครั้งที่เรื่องราวของชุมชนเผยแพร่ในสื่อที่ทำ, หนังสือพิมพ์
กลุ่มคนชั้นกลางในเมือง...ให้ความสนใจปัญหา....และเข้าร่วมกิจกรรม....	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม...(จากสถาบันการศึกษา/นักธุรกิจ/ข้าราชการ/นักศึกษา/นักข่าว ฯลฯ) อย่างน้อย...คน มีผู้สมัครสมาชิกจดหมาย ข่าว / สื่อออนไลน์ของชุมชน / เครือข่าย
กลุ่มคนชั้นกลางในเมือง.....ให้การสนับสนุนกิจกรรม.....	เกิดการระดมทุนจากคนในสังคมเพื่อสนับสนุน

4. ด้านการรณรงค์ทางนโยบาย หรือการเสนอข้อเสนอลงเลือกต่อนโยบายการพัฒนาสังคม

วัตถุประสงค์ด้านการรณรงค์ทางนโยบาย	ตัวชี้วัดที่วัดผลด้านรณรงค์ทางนโยบาย
ร่างกฎหมาย...ที่จัดทำขึ้นโดยประชาชนได้รับการสนับสนุนจากคนในสังคม	ร่างกฎหมาย...ที่จัดทำขึ้นโดยประชาชนได้รับการลงรายชื่อสนับสนุนตามรัฐธรรมนูญ 50,000 รายชื่อ
แผน...../ข้อเสนอ...ขององค์กรชุมชน.....ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	แผน.../ข้อเสนอ...ขององค์กรชุมชน.....ได้รับการพิจารณา และเสนอเข้าสู่แผนระดับท้องถิ่น ได้รับสนับสนุนทุน/ได้บรรจุเป็นแผนงานของ... (อบต./หน่วยงานราชการ/กองทุนภาครัฐ.....)

ตัวอย่างเกณฑ์ชี้วัดและตัวชี้วัดของ พอช. เกณฑ์ตัวชี้วัดคุณลักษณะตำบลจัดการตนเอง

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ขบวนการองค์กรชุมชน ได้มีการกระบวนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด และแนวทางการทำงานพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลัก มีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับ ตำบล เขต เทศบาล เมือง ภูมิภาค ทั่วประเทศ เป็นแกนหลัก มีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับ ตำบล เขต เทศบาล เมือง ภูมิภาค ทั่วประเทศ เป็นแกนหลัก มีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับ ตำบล เขต เทศบาล เมือง ภูมิภาค ทั่วประเทศ เป็นแกนหลัก มีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับ ตำบล เขต เทศบาล เมือง ภูมิภาค ทั่วประเทศ เป็นแกนหลัก

ในการสนับสนุนงบประมาณโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนปี 2553 ได้มีการกำหนดเป้าหมาย คุณลักษณะตำบลจัดการตนเอง ไว้ 8 คุณลักษณะด้วยกันคือ

1. มีข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ตำบล ข้อมูลปัญหา ข้อมูลศักยภาพ มีการวิเคราะห์ตำบลโดยใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมือที่จะให้ชุมชนรู้ตัวตน ใช้ข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน
2. มีการจัดทำแผนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นในระดับตำบลที่กลุ่ม/องค์กรชุมชนต่างๆ ในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย กำหนดแผนงาน กิจกรรม และตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชน และมีการติดตามความคืบหน้าการพัฒนาตามแผนอย่างต่อเนื่อง

3. มีเวทีปรึกษาหารือของกลุ่ม/เครือข่ายองค์กรต่างๆ ในตำบลอย่างสม่ำเสมอ เช่น เวทีประชุมสภาองค์กรชุมชน เวทีชาวบ้าน ฯลฯ รวมทั้งมีเวทีรายงานผลงานพัฒนาของกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในเวทีสาธารณะของตำบลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
4. มีการจัดการทุนภายในชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน (กลุ่มออมทรัพย์/องค์กร/การเงิน) และทุนที่ไม่เป็นเงิน เช่น ทรัพยากร ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ
5. มีกิจกรรมแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนด้านต่างๆ เช่น การจัดการที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สวัสดิการชุมชน ฯลฯ
6. มีแกนนำชุมชนที่มีจิตอาสาที่มาจากทุกช่วงวัย อาชีพ เพศ กลุ่มต่างๆ มีการพัฒนาผู้นำและคนรุ่นใหม่ต่อเนื่อง
7. มีการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่เป็นฐานการพัฒนาด้านต่างๆ ในตำบล
8. มีการประสานเชื่อมโยง/จัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

และเมื่อวันที่ 8-9 กุมภาพันธ์ 2554 ที่ผ่านมา สำนักงานสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชนและภาคีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “สังเคราะห์ภูมิปัญญาชุมชน : พื้นที่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ได้มีกำหนดวิสัยทัศน์ การนิยาม และตัวชี้วัด ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย ที่อยากเห็นต่อพื้นที่จัดการตนเอง “ชุมชนท้องถิ่นมีจิตสำนึกสาธารณะ รู้เป้าหมาย เชื่อมมั่นวิถีพลังชุมชน มีความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและจัดความสัมพันธ์กับภาคี ใช้ข้อมูล แผนการจัดการความรู้และทุนชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนในทุกด้านอย่างเป็นระบบ เพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ชุมชนท้องถิ่น = ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค

จัดการตนเอง = บริหารจัดการทุน (คน องค์กรชุมชน ทรัพยากร ฯลฯ) เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนตนเองไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืน ชุมชนท้องถิ่นมีจิตสำนึก สาธารณะ รู้เป้าหมาย เชื่อมมั่นวิถีและพลังชุมชน มีความสามารถในการจัดการชุมชนและจัดความสัมพันธ์กับภาคี ใช้แผน การจัดการความรู้ และทุนชุมชนแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างเป็นระบบ เพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดพื้นที่จัดการตนเอง

1. ชุมชนมีเป้าหมาย ทิศทาง ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
2. มีระบบข้อมูล ฐานข้อมูลที่สำคัญของชุมชน ที่สามารถนำไปจัดทำผังพื้นที่ ทำแผนพัฒนาตนเอง และสื่อสารกับสาธารณะ
3. มีแผนของชุมชน ที่เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ระดับตำบลทั้ง ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ เด็ก/เยาวชน ยาเสพติด และได้รับการบรรจุเข้าแผนของท้องถิ่น และมีการปฏิบัติตามแผน
4. ปัญหาร่วมของคนในพื้นที่ ได้รับการยกระดับเชื่อมโยงและถูกจัดการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และชุมชนตระหนักเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานพัฒนา และติดตามตรวจสอบที่รวมถึง โครงการของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน
5. มีรูปธรรมการจัดการปัญหาในชุมชน โดยมีชุมชนเป็นแกน หลัก มีประเด็นงานพัฒนาที่ครอบคลุมทุกเรื่อง และมีองค์กรชุมชนที่หลากหลาย เป็นพื้นฐานของการทำงานพัฒนา
6. ชุมชนมีการจัดการที่ดินโดยชุมชน มีการจัดการทุนชุมชน ทั้งทุนทรัพยากร ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนเงิน ทุนภูมิปัญญา ระบบสวัสดิการ มีความมั่นคงทางอาหาร มีแหล่งพลังงาน เพียงพอ ต่อวิถีชีวิต การกิน การอยู่ ของชุมชนอย่างยั่งยืน
7. มีการจัดความสัมพันธ์ของขบวนชุมชนท้องถิ่น ระดับท้องถิ่น ที่มีความร่วมมือกันหลายฝ่าย และทำงานร่วมกันได้ : ท้องถิ่น : ท้องที่ : ขบวนองค์กรชุมชน : หน่วยงานรัฐในพื้นที่
8. ชุมชนรักการเรียนรู้ มีฐานการเรียนรู้ระดับตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และมีระบบการจัดการความรู้ ชุดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา รูปธรรมพื้นที่และบทเรียน และสื่อสารสู่ชุมชนและสาธารณะ
9. คนในชุมชนมีความสุข มีความเป็นเจ้าของชุมชน มีระเบียบ/กติกาการอยู่ร่วมกัน และมีความผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
10. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสม่ำเสมอ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ผนึกกำลังชุมชนทุกระดับ และมีระบบการสร้างและพัฒนาคนจากรุ่นสู่รุ่น มีคนรุ่นใหม่มาสืบทอดเจตนารมณ์
11. มีระบบธรรมาภิบาล ความน่าเชื่อถือในการดำเนินงาน และมีระบบการตรวจสอบการทำงานของชุมชนเอง

ตัวชี้วัดการพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัด

จากอบรมเจ้าหน้าที่หลักสูตรการทำแผนพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชน เมื่อวันที่ 11-12 มกราคม 2550 ณ โรงแรมแม่น้ำ กรุงเทพฯ มีการกำหนดตัวชี้วัดขบวนการจังหวัด 2 ด้านหลักๆ คือ ตัวชี้วัดกระบวนการทำแผน และตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงานของขบวนการองค์กรชุมชน มีดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดกระบวนการวางแผนพื้นที่ / แผนเชิงประเด็น

1. ประชาชนเจ้าของปัญหาวางแผนแก้ปัญหาเอง
2. หน่วยงาน/ภาคีต่างๆเข้าร่วมและสนับสนุน
3. มีข้อมูลสนับสนุนตลอดกระบวนการ
4. มีการทบทวนงาน/วิเคราะห์สถานการณ์อย่างรอบด้าน
5. เป็นแผนงานเชิงยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาของชุมชนในทุกด้าน
6. มีการเชื่อมโยงประเด็นงานต่างๆของขบวนการชุมชนอย่างกว้างขวาง
7. มีคณะทำงานติดตามกำกับและทบทวนแผน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จแผนจังหวัดของขบวนการองค์กรชุมชน

2.1. ด้านคุณภาพชีวิต

1. จำนวนคนที่รับประโยชน์จากสวัสดิการชุมชน/วิสาหกิจชุมชน/ทรัพยากรธรรมชาติ/เกษตรอินทรีย์ ฯลฯ
2. รายได้ที่เพิ่มขึ้น/หนี้สินและรายจ่ายที่ลดลง
3. จำนวนคนที่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
4. จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้น/การพึ่งพิงทุนภายนอกที่ลดลง
5. สุขภาพที่ดีขึ้น/การเจ็บป่วยที่ลดลง

2.2 องค์กรชุมชน

1. ปริมาณและคุณภาพองค์กรชุมชนที่เพิ่มขึ้น
2. การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรชุมชนในระดับเมือง ตำบลและจังหวัดและการเชื่อมโยงในประเด็นงาน/ระหว่างประเด็นงาน
3. การมีส่วนร่วมของการแก้ปัญหาตนเองของประชาชนเจ้าของปัญหา
4. ปริมาณและคุณภาพของผู้นำชุมชนที่เพิ่มขึ้น

2.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

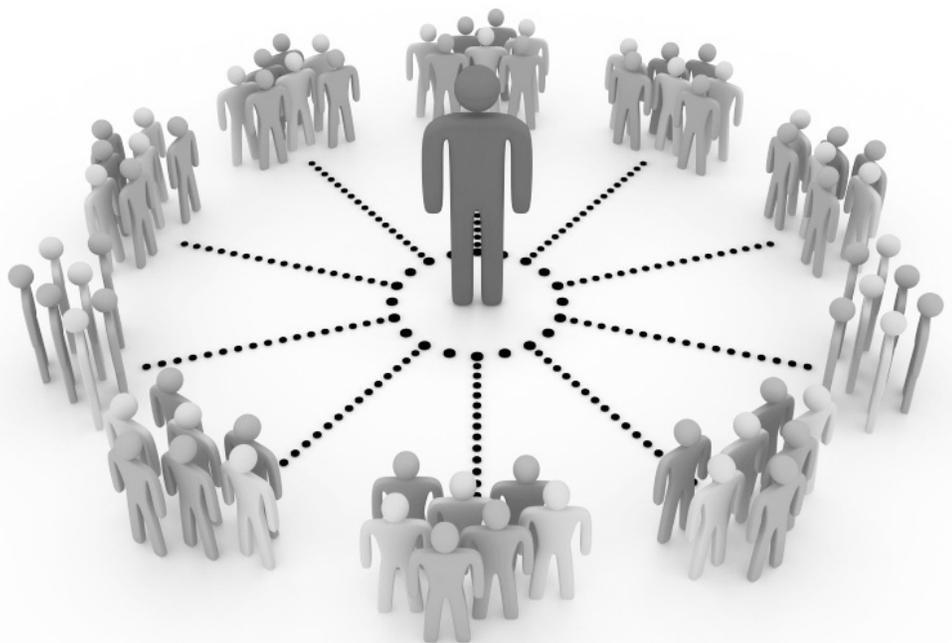
1. ความหลากหลายทางชีวภาพที่เพิ่มขึ้น
2. ปริมาณสารพิษตกค้างในสิ่งแวดล้อมที่ลดลง
3. พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น

2.4 การพัฒนากระบวนการทำงานของชุมชนและการเรียนรู้

1. การติดตามทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ
2. คณะทำงาน/กลไกกำกับกับการดำเนินการของแผนชุมชน
3. การเพิ่มขึ้นของศูนย์เรียนรู้/จำนวนชุดความรู้ที่เผยแพร่/การขยายผล
4. การพัฒนาระบบข้อมูลจัดการโดยชุมชน
5. การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการพัฒนาใหม่

2.5 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงาน

1. จำนวนเงิน/ทรัพยากรที่หน่วยงานสนับสนุน
2. จำนวนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนแผนขององค์กรชุมชน
3. การบรรจุแผนชุมชนในแผนงานประจำของหน่วยงาน
4. การปรับเปลี่ยนระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางการทำงานและนโยบายเพื่อสนับสนุนแผนองค์กรชุมชน

ตัวอย่างตัวชี้วัด

การพัฒนาโดยชุมชนด้านต่างๆ

ในโครงการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช.

1. การจัดการที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> จำนวนหมู่บ้านที่ได้จัดทำข้อมูลครัวเรือนผู้เดือดร้อนและข้อมูลที่/แผนที่ที่ดิน ที่อยู่อาศัยแล้วเสร็จ ต่อจำนวนหมู่บ้านที่มีปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยทั้งหมดในตำบล จำนวนผู้เดือดร้อนที่ดินที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเข้าร่วมกระบวนการแก้ไขปัญหา ต่อจำนวนผู้เดือดร้อนทั้งหมดในตำบล จำนวนผู้ที่เข้าร่วมออมในกองทุนที่ดินที่อยู่อาศัยตำบล ต่อจำนวนผู้เดือดร้อนทั้งหมด จำนวนผู้เดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินที่ได้รับการแก้ไขปัญหา ต่อจำนวนผู้เดือดร้อนที่ดินทำกินทั้งหมดในตำบล จำนวนผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยที่ได้รับการแก้ไขปัญหาต่อจำนวนผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยทั้งหมดในตำบล 	<ol style="list-style-type: none"> เกิดกลไกคณะทำงานร่วมในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยที่มีองค์กรประกอบจากชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดการจัดทำแผนที่ทำมือ/แผนที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) แสดงขอบเขตพื้นที่ปัญหาที่ดินลักษณะต่างๆ ในตำบล เกิดการนำข้อมูลไปใช้วางแผนการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรร่วมในตำบล เกิดการจัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย (อาจมีการจัดตั้งใหม่ หรือเชื่อมโยงกับฐานกองทุนเดิม เช่น องค์กรการเงิน กองทุนสวัสดิการชุมชน เกิดการออกกติการ่วมในการดูแลรักษา ใช้ประโยชน์ในที่ดินและทรัพยากร เช่น กติกาป้องกันการสูญเสียที่ดิน การเปลี่ยนการถือครอง การดูแลรักษาป่าชุมชน แหล่ง น้ำ ฯลฯ มีการออกข้อบัญญัติรองรับการจัดการที่ดินทรัพยากรในตำบล

2. การจัดการปัญหาที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนชุมชนที่เข้าร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่อจำนวนชุมชนที่มีปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งหมดในเมือง 2. จำนวนครัวเรือนที่เดือดร้อนที่อยู่อาศัยที่เข้าร่วมกระบวนการแก้ไขปัญหา ต่อจำนวนครัวเรือนที่เดือดร้อนที่อยู่อาศัยทั้งหมดในเมือง (จากข้อมูลชุมชนแออัด/ลงทะเบียนคนจน) 3. จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยต่อจำนวนชุมชนที่มีปัญหาที่อยู่อาศัยทั้งหมดในเมือง 4. จำนวนผู้ที่มีการออมเพื่อที่อยู่อาศัยต่อเนื่องต่อจำนวนผู้เดือดร้อนที่อยู่อาศัยทั้งหมดในเมือง 5. จำนวนครัวเรือน/จำนวนชุมชนที่ได้รับอนุมัติโครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย (งบพัฒนาสาธารณูปโภค,สินเชื่อ) 6. จำนวนครัวเรือนที่มีสิทธิการอยู่อาศัยที่มั่นคง (มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ,ได้สิทธิการเช่า/อนุญาตให้อยู่อย่างถูกต้อง 7. จำนวนครัวเรือนที่มีบ้านที่อยู่อาศัยที่มั่นคง/ระบบสาธารณูปโภค (ก่อสร้าง/ซ่อมแซม/ต่อเติมบ้านเสร็จ ปรับปรุงสาธารณูปโภคแล้วเสร็จ) 8. จำนวนสหกรณ์/กลุ่มที่สามารถชำระคืนสินเชื่อที่อยู่อาศัยได้สม่ำเสมอ ต่อจำนวนกลุ่ม/สหกรณ์ที่ใช้สินเชื่อทั้งหมดในเมือง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภาพเปรียบเทียบชุมชนก่อน-หลังการพัฒนาที่อยู่อาศัย(บ้านอยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม ผังชุมชน ฯลฯ) 2. กิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น สวัสดิการชุมชน การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ คนด้อยโอกาส การพัฒนาอาชีพรายได้ กิจกรรมลดรายจ่าย การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ฯลฯ 3. สถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย การได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน เป็นที่เรียนรู้ดูงานของชุมชน หน่วยงานต่างๆ

3. สภาองค์กรชุมชน

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในตำบล 2. จำนวนชุมชน(กลุ่ม/องค์กรชุมชน) ที่ร่วมจัดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนต่อจำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่มีข้อมูลในตำบล 3. จำนวน หมู่บ้าน กลุ่ม/องค์กรชุมชนที่เข้าร่วมสภาองค์กรชุมชน ที่เพิ่มขึ้น ในแต่ละปี 4. จำนวนการจัดประชุม/ผู้เข้าร่วมประชุม ต่อครั้งต่อปี 5. จำนวนเรื่องที่น่าเข้าหารือในสภาองค์กรชุมชนต่อจำนวนเรื่องที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในรอบปี 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การประสานการทำงาน/ความร่วมมือสภาองค์กรชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ผลการดำเนินการตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชน ได้ทำเรื่องไหนบ้าง ดูผลสำเร็จได้จาก..... 3. ผลจากการใช้สถานะสภาองค์กรชุมชนในการทำงานที่เห็นผล เช่น

4. เกษตรกรรมยั่งยืน / เกษตรอินทรีย์

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนหมู่บ้านที่ทำเกษตรยั่งยืนต่อหมู่บ้านในตำบล 2. จำนวนกลุ่มที่ทำเกษตรยั่งยืนในตำบล 3. สัดส่วนคนที่ทำเกษตรยั่งยืนต่อจำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรในตำบล 4. สัดส่วนพื้นที่การทำเกษตรยั่งยืนต่อพื้นที่ทำเกษตร 5. ร้อยละของยอดรวมค่าใช้จ่ายในการผลิตที่ลดลง 6. จำนวนแกนนำเกษตรยั่งยืน 7. จำนวนภาคีพัฒนาที่สนับสนุนเกษตรกรรมยั่งยืนชุมชน 8. จำนวนคนที่มาศึกษาดูงาน/ เรียนรู้ 9. จำนวนกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากเกษตรยั่งยืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตื่นตัวในการปรับวิถีการผลิต 2. การคิดค้นรูปแบบ ทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้แก่..... 3. หน่วยงานที่สนับสนุน เช่น หน่วยงานไหนสนับสนุนเรื่องอะไร 4. การเป็นที่ดูงาน/แกนนำไปเป็นวิทยากรขยายสู่พื้นที่อื่น 5. ทรัพยากร/ อาหารสมบูรณ์ขึ้นเห็นได้จาก..... 6. กรณีครอบครัวตัวอย่างที่เปลี่ยนแปลงชัดเจน

5. องค์กรการเงิน/ สวัสดิการชุมชน

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนหมู่บ้านที่เข้าร่วมต่อหมู่บ้านในตำบล 2. จำนวนกลุ่ม/องค์กรที่เข้าร่วม 3. สัดส่วนสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรต่อครัวเรือนหรือประชากรในตำบล 4. สัดส่วนเงินทุนของกลุ่มต่อเงินสมทบ/สินเชื่อจากภายนอก 5. สัดส่วนเงินที่สมาชิกกู้ยืมไปใช้ต่อเงินทุนกลุ่ม 6. จำนวนเงินกองทุนสวัสดิการที่มาจากสมาชิกต่อเงินสมทบแหล่งอื่น 7. จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน หรือสมทบจากภายนอก เช่น จาก อบต. เทศบาล อบจ. ฯลฯ 8. จำนวนสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการในแต่ละประเภท 9. สัดส่วนผู้ยากลำบากที่ได้รับสวัสดิการต่อจำนวนผู้ยากลำบากในตำบล 10. จำนวนคนที่มาศึกษาดูงาน 11. สัดส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อจำนวนผู้รับสวัสดิการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน ประกาศรายงานการเงินให้สมาชิก 2. การเชื่อมโยงบูรณาการกองทุนในชุมชน 3. การรับรู้ข่าวสารข้อมูลการใช้เงินกู้ระหว่างกลุ่ม 4. การนำเงินกู้ไปใช้ในการลงทุนของชุมชน 5. กรณีตัวอย่างสมาชิกที่นำเงินกู้ไปใช้และเกิดผลชัดเจน 6. คนยากลำบากในชุมชนได้รับการดูแล การช่วยเหลือเกื้อกูล 7. กรณีตัวอย่างที่สมาชิกได้รับสวัสดิการที่เด่นๆ 8. เกิดความสัมพันธ์ใหม่กับ อบต.ดูได้จาก..... 9. เกิดกิจกรรมการพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อเนื่องได้แก่..... 10. ชุมชนอื่นมาดูงาน แคนนำไปเป็นวิทยากรเกิดการขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ

6. วิสาหกิจชุมชน

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนหมู่บ้านที่เข้าร่วมต่อหมู่บ้านทั้งหมด 2. จำนวนกลุ่ม/ องค์กรที่เข้าร่วม 3. จำนวนสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรที่เข้าร่วม 4. ประเภทของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการฟื้นฟู 5. จำนวนกองทุนวิสาหกิจชุมชน 6. จำนวนผู้ที่มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน 7. จำนวนรายได้รวมที่เกิดจากวิสาหกิจชุมชน 8. จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน / สมทบจากภายนอก เช่น อบต. อบจ. เทศบาล 9. จำนวนคนมาศึกษาดูงาน 10. จำนวนค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชน และ ฐานทรัพยากร และทุนของชุมชนเห็นได้จาก..... 2. เกิดการเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลที่เห็นได้ชัด 3. กรณีตัวอย่างความสำเร็จสมาชิกที่เข้าร่วมทำวิสาหกิจชุมชน 4. เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิด และการบริหารจัดการเห็นได้จาก..... 5. เกิดการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่เกิดจากวิสาหกิจชุมชน 6. รูปธรรมของวิสาหกิจชุมชนกับการแก้ไขปัญหาชุมชน เห็นได้จาก..... 7. เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาแกนนำเห็นได้จาก 8. เกิดความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก เห็นได้จาก.....

7. วัฒนธรรมภูมิปัญญา

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนจำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมต่อหมู่บ้านในตำบล 2. จำนวนกลุ่ม /องค์กรที่เข้าร่วม 3. จำนวนสมาชิกกลุ่ม /องค์กรที่เข้าร่วม 4. กิจกรรมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการฟื้นฟู 5. จำนวนครูภูมิปัญญา ผู้รู้ ที่สามารถถ่ายทอดได้ 6. จำนวนเยาวชนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้น 7. จำนวนกิจกรรมอื่นๆ ที่ขยายจากการฟื้นฟูวัฒนธรรมภูมิปัญญา 8. การได้รับการสนับสนุน /สมทบจากภายนอก เช่น อบต. เทศบาล อบจ. 9. จำนวนคนที่มาศึกษาดูงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตื่นตัว และเห็นคุณค่าในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. การฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่เกิดจากการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น 3. รูปธรรมของการเชื่อมโยงการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม กับการแก้ไขปัญหาชุมชน 4. ผลที่เกิดขึ้นกับเด็ก และเยาวชนที่เข้าร่วม 5. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก

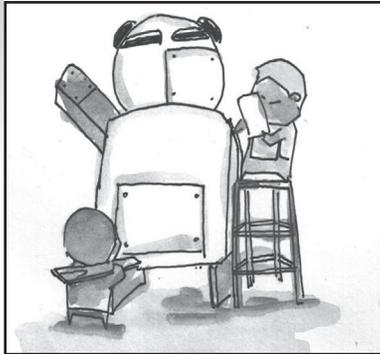
8. แผนชุมชน

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
1. สัดส่วนหมู่บ้านที่เข้าร่วมทำแผนต่อหมู่บ้านในตำบล	1. เกิดการใช้ข้อมูลจากการทำแผนชุมชนเห็นได้จาก.....
2. จำนวนกลุ่ม /องค์กรที่เข้าร่วมทำแผน	2. เกิดการจัดระบบข้อมูลจากการทำแผนชุมชนเป็นฐานข้อมูลของตำบล
3. จำนวนวิทยากรกระบวนการ	3. เกิดความร่วมมือ/ ความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างชุมชนกับท้องถิ่น/ หน่วยงาน เห็นได้จาก....
4. สัดส่วนโครงการภายใต้แผนที่นำไปสู่การปฏิบัติต่อโครงการทั้งหมด	4. ตัวอย่างแผนชุมชนที่ได้รับการนำไปปฏิบัติโดยชุมชน.....
5. สัดส่วนแผนงานที่ได้รับบรรจุในแผน อปท.ต่อจำนวนแผนที่ตั้งเป้าจะบรรจุ	5. ตัวอย่างแผนชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....
6. สัดส่วนแผนชุมชนที่ได้บรรจุในแผนจังหวัด ต่อจำนวนแผนที่ตั้งเป้าจะบรรจุ	6. เกิดแกนนำรุ่นใหม่ที่มีบทบาทในการทำงานพัฒนา เห็นได้จาก.....
7. จำนวนงบประมาณได้รับการสนับสนุน หรือสมทบจากภายนอก เช่น อบต. เทศบาล อบจ.	7. กระบวนการทำแผนชุมชนนำไปสู่การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น เห็นได้จาก.....
8. จำนวนคนที่มาศึกษาดูงาน	
9. สัดส่วนหมู่บ้านที่ได้มีการทำแผนต่อเนื่องต่อหมู่บ้านทั้งหมด	

9. การฟื้นฟูป่าทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ	ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนหมู่บ้านที่เข้าร่วมต่อหมู่บ้านในตำบล 2. จำนวนกลุ่ม /องค์กรที่เข้าร่วม 3. จำนวนสมาชิกกลุ่ม /องค์กรที่เข้าร่วม 4. จำนวนพื้นที่ป่าชุมชนที่ดูแล 5. จำนวนอาสาสมัครดูแลรักษาป่า 6. จำนวนครัวเรือนที่ดูแล และใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน 7. รวบรวมค่าพืช/ สัตว์ จากป่าที่ใช้เป็นอาหาร/ขาย 8. จำนวนเงินกองทุนในการดูแลรักษาป่า (ภายใน-ภายนอก) 9. กิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการดูแลรักษาป่า 10. สัดส่วนป่าที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้นต่อพื้นที่ทั้งหมด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชน สมุนไพร 2. ความอุดมสมบูรณ์ของป่าที่เพิ่มขึ้น เห็นได้จาก..... 3. คนในหมู่บ้านเห็นความสำคัญของการดูแลรักษาป่าเพิ่มขึ้น เห็นได้จาก 4. เด็ก เยาวชน โรงเรียน ให้ความสำคัญในการดูแลรักษาป่า เห็นได้จาก 5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมสนับสนุน (หน่วยงานไหน สนับสนุนเรื่องอะไร) 6. สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ของคนในหมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์จากป่า..... 7. มีคนมาศึกษาดูงาน แคนนำไปเป็นวิทยากรพื้นที่อื่น เกิดการขยายสู่พื้นที่อื่น

4 การกำหนดวิธีการและออกแบบเครื่องมือ การติดตามผล

การกำหนดวิธีการ แหล่งข้อมูล และการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวิธีการ และเครื่องมือที่สร้างหรือออกแบบขึ้นมาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่สามารถเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน เปรียบเสมือนกล่องที่ใช้เก็บรวบรวมบันทึกสิ่งต่างๆที่ต้องการรู้ (ในการวัดผลสำเร็จของโครงการ) ไว้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดรูปแบบ วิธีการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถ เก็บรวบรวมข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ได้ข้อมูลครบถ้วน ตามเป้าหมายที่วางไว้

แนวทางการดำเนินการ

- 1) หลังจากได้คำถามหลักและคำถามย่อยที่เป็นกรอบประเด็นในการประเมินผลแล้ว ให้มีการจัดเรียงลำดับความสำคัญ แล้วพิจารณาว่าในแต่ละคำถามตามกรอบข้อมูลที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น จะสามารถหาข้อมูลได้จากแหล่งใดได้บ้าง เช่น รายงานประจำเดือน กลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานราชการ เป็นต้น
- 2) จัดระบบกรอบประเด็นให้เป็นหมวดหมู่ตามแหล่งข้อมูล เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง กำหนดวิธีการหรือกิจกรรมที่จะต้องทำในการได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ พิจารณาวามีกรอบประเด็นคำถามใดบ้าง

ที่จำเป็นต้องมีการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลตามกรอบคำถาม โดยกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและสร้างเครื่องมือ โดยนำกรอบข้อมูลมาพิจารณาว่าจะได้ข้อมูลจากใครบ้าง จะมีวิธีการให้ได้ข้อมูลมาด้วยวิธีใด เช่น สัมภาษณ์รายบุคคล จัดกลุ่มสัมมนา ระดมกลุ่มย่อย ฯลฯ จะบันทึกข้อมูลอย่างไรบ้าง รูปแบบไหน และมีเครื่องมือในการเก็บข้อมูลอย่างไร

การออกแบบเครื่องมือจะออกแบบตามกรอบคำถามที่ต้องการเก็บตัวอย่างของเครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม แบบบันทึกกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด-ปลายปิด การระดมสมอง การใช้สื่อ (แผนที่ แผนที่ผัง รูปภาพ กราฟ ฯลฯ)

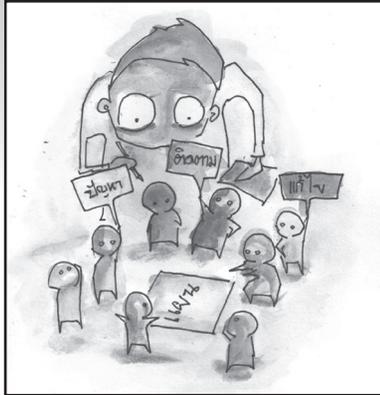

ตัวอย่างการกำหนดเลือกรูปแบบเครื่องมือในการติดตามผล

จากตัวอย่างการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์คำถามย่อยจะต้องติดตามผลในแต่ละประเด็น นำมาออกแบบกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีการ/รูปแบบการติดตาม รวบรวมข้อมูลต่อไปนี้

วัตถุประสงค์/ เป้าหมาย	ประเด็นหลัก	ตัวชี้วัด	ประเด็นคำถามย่อย	แหล่งข้อมูล	วิธีการ			
					สัมภาษณ์ (แบบสอบถาม)	แฟ้ม เอกสาร	รายงาน กิจกรรม	รูป ธรรม(ของ จริง)
1. เพื่อสร้างรูป ธรรมในการแก้ไข ปัญหาที่ติดหากิน และที่อยู่อาศัย โดยองค์กรชุมชน และภาคีในท้องถิ่น	รูปธรรมในการ แก้ไข ปัญหา ที่ติดหากินและ ที่อยู่อาศัย	- มีแผนการจัดการ ที่ดิน ป่าชุมชน และที่อยู่อาศัยที่ ชัดเจน	- มีแผนการจัดการ ที่ดิน ป่าชุมชนและ ที่อยู่อาศัยหรือไม่ อย่างไร	- คณะกรรมการ จัดการ ทรัพยากร เครือข่ายผู้นำ สมาชิกชุมชน				แผนที่ สภาพป่า
		- มีแผนการจัดการ การจัดที่ดินที่ ชัดเจน	- มีกฎระเบียบในการ จัดการอย่างไร	- มีองค์กรและ โครงสร้างองค์กร ชุมชนที่จัดการป่า บทบาทหน้าที่ของ องค์กรหรือไม่				ป้าย กฎระเบียบ
		- มีแผนกิจกรรม ในการจัดการ ที่ดินของชุมชนที่ ชัดเจนและได้รับการ ปฏิบัติร่วมกัน						

5 วางหลักการและกำหนดวัตถุประสงค์การติดตามผลร่วมกัน

การจัดทำแผนการติดตามผลเป็นการสรุปรวบรวมข้อมูลที่ได้ในแต่ละขั้นตอน นำมาเรียบเรียงตามหัวข้อของแผนการติดตามผล จัดทำเป็นเอกสารแผนงานการติดตามผล เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติการติดตามผลร่วมกัน ที่สามารถนำกลับมาทบทวน หรือปรับปรุงให้เหมาะสมได้ในระหว่างกระบวนการปฏิบัติการ

แนวทางการจัดทำแผนการติดตามผล

ระหว่างที่มีการดำเนินการแลกเปลี่ยน ควรมอบหมายให้มีผู้จับประเด็นและบันทึกขึ้นกระดานไว้เป็นระยะ เพื่อสามารถนำผลจากการประชุมมาเรียบเรียงให้เป็นแผนงานร่วมกัน ซึ่งแผนการประเมินผล ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

แผนการติดตามผล ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 1) ความเป็นมา หลักการ และวัตถุประสงค์ของการติดตามผล
- 2) ตัวชี้วัดและกรอบประเด็นขอบเขตเนื้อหาของการติดตามผล
- 3) แนวทาง ขั้นตอน กิจกรรม วิธีการและเครื่องมือในการติดตามผล
- 4) ช่วงเวลาของการติดตามผลโครงการ การติดตามการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม
- 5) ทรัพยากร อุปกรณ์ต่างๆ งบประมาณที่ต้องใช้ในการติดตามผล
- 6) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตามผล บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

6 ดำเนินการติดตามผลตามแผนงาน

การดำเนินการติดตามผล

แผนการติดตามเมื่อถูกออกแบบและจัดทำตามกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน ที่มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ขั้นตอนการดำเนินการตามแผนการติดตามคือ การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติกรร่วมกัน

แนวทางและรูปแบบในการติดตามผลแบบมีส่วนร่วมมีหลากหลายวิธีการ ซึ่งสามารถดำเนินการร่วมกันระหว่างทีมโครงการที่ได้รับการสนับสนุนและเป็นผู้ปฏิบัติงาน กับทีมติดตาม ซึ่งรูปแบบต่างๆจะอาศัยบทบาทในการดำเนินการติดตามที่แตกต่างกันไป

รูปแบบ-แนวทางการดำเนินการติดตามผล

1) การติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลความก้าวหน้าจากการดำเนินโครงการ

องค์กรหรือโครงการที่มีการวางระบบข้อมูลและมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบตามระบบการติดตามงานและตามกรอบข้อมูลเพื่อการติดตามผลที่วางแผนไว้ จะช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมระหว่างผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองเมื่อได้เรียนรู้ผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำงานของตน เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เป็นการเสริมความสัมพันธ์ที่ดีของทีมงานที่สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อ

เนื่อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จะสามารถรวบรวมเพื่อสังเคราะห์เป็นบทเรียนในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนรู้ร่วมกับคนที่เกี่ยวข้องภายนอก หรือเพื่อการเผยแพร่ต่อไปได้อีกด้วย

แนวทางการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการติดตามผล

- 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (ข้อมูลมือ2) เอกสารชั้นต้น คือ ข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว ไม่ต้องดำเนินการจัดเก็บใหม่ เช่น รายละเอียดโครงการและแผนการดำเนินงานโครงการ รายงานความก้าวหน้าโครงการ ข้อมูลพื้นฐานชุมชนเป้าหมาย เป็นต้น บันทึกการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตามกรอบข้อมูลแหล่งข้อมูลที่วางแผนไว้) เช่น ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) ฯลฯ โดยให้แต่ละส่วนที่รับผิดชอบตามแผนการดำเนินการรวบรวมข้อมูล หรือประสานงานและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากแหล่งต่างๆและจัดเก็บในระบบที่ร่วมกันวางไว้

- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานตามกรอบการติดตามผล โดยใช้วิธีการเครื่องมือที่ออกแบบไว้ ได้แก่
 - **แบบสัมภาษณ์** โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามแหล่งข้อมูลต่างๆที่กำหนดไว้ (ชาวบ้าน ผู้นำชาวบ้าน ประธานเครือข่าย กลุ่มกิจกรรม ฯลฯ) ซึ่งมีทั้งการรวบรวมจากเอกสารและการรวบรวมจากการสัมภาษณ์ การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การเข้าร่วมในเวทีประชุมชาวบ้านตามจังหวะและโอกาสที่เหมาะสม (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันกำหนด) เช่น เวทีประชุมประจำเดือนของเจ้าหน้าที่องค์กร เวทีเครือข่ายชาวบ้าน กิจกรรมของชุมชน ฯลฯ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประมวลผลในระบบหรือเครื่องมือ(แบบฟอร์ม)ที่ร่วมกันออกแบบไว้
 - **การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกระบวนการกลุ่ม**
 - 1) ทีมติดตาม ประสานเตรียมการร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทำความเข้าใจถึงเป้าหมายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนวิธีการในการประชุม ตลอดจนวันเวลาและสถานที่ในการประชุม
 - 2) กลุ่มเป้าหมายเตรียมการนำเสนอข้อมูลร่วมกับสมาชิกของกลุ่ม ตามกรอบข้อมูลที่ต้องการประเมินผล เช่น ข้อมูลพื้นฐานชุมชน วัตถุประสงค์ของกลุ่ม พัฒนาการของกลุ่ม สมาชิก กติกาของกลุ่ม กิจกรรมของชุมชน ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกับโครงการ ทั้งผลด้านบวกและผลด้านลบ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ แนวทางในการแก้ไขปัญหา

- 3) ในการประชุม ตัวแทนกลุ่มเป้าหมายได้นำเสนอผลข้อมูลที่เตรียมมา
 - 4) ที่ประชุมร่วมซักถาม แลกเปลี่ยนและเพิ่มเติมข้อมูล
 - 5) ผู้ดำเนินการประชุมควรวางแผนในการใช้กระบวนการและวิธีการที่สามารถกระจายการมีส่วนร่วมให้ผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครั้งนั้นได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เช่น การวาดรูป การลงคะแนนความพึงพอใจต่อผลสำเร็จของกลุ่ม การระดมความคิดในกลุ่มใหญ่หรือการแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย หรือการใช้กระดาษคำตอบรายบุคคล ฯลฯ โดยพิจารณาจากกรอบข้อมูลและเงื่อนไขที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบรรยากาศของพื้นที่นั้นๆ
 - 6) ทีมติดตามสรุปข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประชุมที่จัดขึ้นเป็นระยะๆตามแผน และมีการพิจารณาจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องว่าได้ข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ (เก็บเพิ่มเติม)
 - 7) สรุปรวบรวมผลที่ได้เข้าระบบ โดยการนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประมวลลงในระบบหรือเครื่องมือ(แบบฟอร์ม)ที่ร่วมกันออกแบบไว้
- **แบบบันทึกสรุปกิจกรรม** เป็นเครื่องมือที่จะช่วยบันทึก รวบรวมผลของการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในโครงการ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานของโครงการจะต้องทำบันทึกไว้หลังเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง หรือบางกิจกรรมอาจให้กลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมร่วมบันทึกด้วย หรืออาจใช้บันทึกกิจกรรมร่วมกับกิจกรรมการประชุมวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ AAR (After Action Review) รวมทั้งใช้ประกอบการสรุปงานประจำเดือน และการเขียนรายงานความก้าวหน้า แบบบันทึกสรุปกิจกรรมนี้จะออกแบบขึ้นจากตัวชี้วัดรายกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มักจะเป็นแบบคำถามให้ผู้ปฏิบัติงานได้บันทึกรายละเอียดของการทำกิจกรรมและผลของกิจกรรมไว้ เช่น ทำอะไร ตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ ใครเข้าร่วมบ้าง เกิดผลอย่างไร ฯลฯ

ในบางครั้ง แม้จะมีเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกให้ แต่ก็ไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้เนื้อหาครบถ้วน ตลอดจนรวบรวมได้ไม่ทันตามกำหนดเวลา ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากคนทำงานไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการติดตามผลหรือไม่ชัดเจนในคุณสมบัติของข้อมูล ความแตกต่างด้านทักษะการรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วมของทีมติดตามฯ ก็มีความสำคัญต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนหรือไม่ ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องคำนึงถึงกรอบข้อมูลที่วางไว้เป็นหลัก ไม่เช่นนั้น จะมีปัญหาว่าเก็บข้อมูลมามากหรือน้อยเกินไปซึ่งจะสร้างปัญหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

- **การเยี่ยมพื้นที่** ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการเยี่ยมพื้นที่แบบไม่เป็นทางการ เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน ศึกษาศภาพความเป็นจริงในพื้นที่ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี อย่่างไรก็ดี ควรมีการสรุปรวบรวมสิ่งที่ได้พบเห็นและความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมติดตามในพื้นที่ร่วมกันหลังจากลงพื้นที่แล้ว
- **เวทีการติดตามผล** เป็นเครื่องมือของโครงการในการกระตุ้นเตือนและติดตามการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานโครงการ โดยการเชิญพื้นที่ที่ดำเนินกิจกรรมโครงการประเภทเดียวกัน จากตำบลต่างๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาจใช้พื้นที่ตำบลใดๆ ตำบลหนึ่งในการจัดเพื่อติดตาม เรียนรู้ร่วมกันถึงประสิทธิผลและความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมโครงการ ว่าเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การสนับสนุนซึ่งกันและกันในการปรับปรุง ให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งช่วยให้โครงการสามารถปรับแผนงานให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับปัจจัยต่างๆที่จะเอื้อให้เกิดผลที่ดีต่อโครงการได้ อย่างทันท่วงที ที่สำคัญการติดตามงานยังช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากโครงการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ รวมทั้งองค์กรสนับสนุนทุนจะสามารถรับรู้ความคืบหน้า ความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง และหากต้องการมีการปรับปรุงแผนงานหรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณองค์กรสนับสนุนก็สามารถรับรู้เหตุผล ความจำเป็นเหล่านั้น ร่วมด้วย ทั้งนี้โดยมีคำถามสำคัญ คือ
 1. การดำเนินกิจกรรม ตรงตามกำหนดเวลาที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร
 2. มีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลจากกิจกรรมที่จัดทำตรงตามที่วางแผนไว้หรือไม่ อย่างไร
 3. กิจกรรมสามารถดำเนินการตามที่วางแผนไว้หรือไม่
 4. ผลที่เกิดจากกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมตามที่วางแผนไว้หรือไม่ อย่างไร
 5. มีปัญหา อุปสรรค หรือสิ่งที่ควรปรับปรุงในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป หรือไม่ อย่างไร
 6. ได้เรียนรู้ สิ่งใดจากการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ (ทำไมผลการปฏิบัติกิจกรรมจึงเป็นเช่นนั้น ถ้าจะทำให้ดียิ่งขึ้น ควรจะทำเช่นไร ฯลฯ)
- **การประชุมวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ AAR (After Action Review)** เป็นกระบวนการที่ใช้ ในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมทำงานภายหลังการทำกิจกรรมหนึ่งๆ เป็นการทบทวนการ ทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบระหว่างทีมทำงานในเรื่องของผลการปฏิบัติที่ได้ทำไปแล้ว และการ สะท้อนบทเรียนเพื่อนำไปสู่การวางแผนและปรับปรุงการทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

หลักการที่สำคัญของ AAR

- ควรทำทันทีหลังจากทำกิจกรรมเสร็จ หรืออาจทำระหว่างพักกิจกรรม
- สมาชิกทุกคนในทีมทุกคนต้องเข้าร่วม AAR
- เรื่องบางเรื่องไม่คุยก็ได้ บางเรื่องไม่คุยไม่ได้ (clear focus)
- เน้นกระบวนการภายใน คิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ
- ใช้การประชุมกลุ่ม และคำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน
- เน้นการเรียนรู้เป็นทีม (ประสบการณ์ส่วนบุคคลบางเรื่องมีความจำเป็นต่อทีมงาน)
- ผลลัพธ์ของการทำ คือ ชุดของข้อเสนอแนะที่เจาะจงและปฏิบัติได้
- เป็นกระบวนการที่มีโครงสร้างและมีการอำนวยความสะดวกให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

อะไรที่ไม่ควรเกิดขึ้นใน AAR

- การอภิปรายใน AAR จะไม่วิพากษ์วิจารณ์ หรือวินิจฉัยว่าใครถูกใครผิด เน้นผลงานของทีม (Team Performance)
- AAR ไม่ใช่การบ่น หรือการวิเคราะห์ในทุกประเด็น (over-analyzed) เรามักได้ยินว่า “ก็คุยกันทุกครั้งหลังจัดเวที” แต่ AAR ต้องการการคุยที่มีเป้าหมายให้บทเรียนกับทีมงาน
- บรรยากาศในการทำ AAR ต้องไม่ทำลายคุณค่าของสมาชิกในทีมงาน

ผู้ช่วยสร้างการเรียนรู้

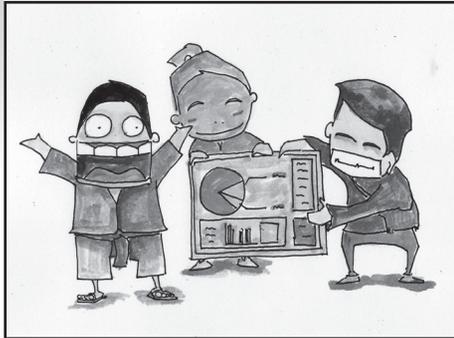
- เป็นบุคคลที่สำคัญมากใน AAR เนื่องจากมีหน้าที่คอยตั้งคำถามและสร้างสภาพแวดล้อมในกลุ่มให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- การมีผู้ช่วยสร้างการเรียนรู้ มาเป็นผู้นำ AAR จะทำให้กลุ่มเกิดโครงสร้างที่เป็นระบบ
- ควรเป็นคนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่ไปทำกิจกรรมแต่มีความคุ้นเคยกับโครงการหรือคุ้นกับเนื้อหาของกิจกรรมเป็นอย่างดี
- ในทางปฏิบัติอาจหมายถึงวิทยากรกระบวนการก็ได้ เพราะมีทักษะที่เอื้ออยู่แล้ว เพียงแต่เพิ่มทักษะกระบวนการใน AAR

คำถามหลักของ AAR ภายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรม สิ่งที่ Facilitator ควรถามทีมงาน คือ

- อะไรคือสิ่งที่ควรเกิดขึ้น ? (วัตถุประสงค์ เป้าหมายของกิจกรรม ความคาดหวังของทีมงาน)
- สิ่งที่เกิดขึ้นจริงจากกิจกรรมคืออะไร? และเพราะอะไร?
- อะไรคือสิ่งที่ทีมทำได้ดี (Worked) อะไรที่ยังทำไม่ได้ดี และเพราะอะไร?
- อะไรคือสิ่งที่เราจะทำแตกต่างไปจากเดิม ในกิจกรรมต่อไป
- ข้อเสนอแนะที่เจาะจงและปฏิบัติได้

7 สรุปวิเคราะห์ ผลการติดตาม การเขียนรายงาน การนำเสนอผล และการค้นข้อมูลให้พื้นที่

1) การนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและวิเคราะห์ผล

“ข้อมูล” ในที่นี้หมายถึง จากการดำเนินงานที่เป็นสิ่งบ่งบอกคุณภาพและปริมาณตามตัวชี้วัดที่ได้จากการจัดเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบตามกรอบข้อมูลและสามารถนำมาวิเคราะห์ เชื่อมโยง แยกแยะ จัดหมวดหมู่และตีความได้

“การวิเคราะห์” คือ การนำข้อมูลดังกล่าวมาแยกแยะ จัดหมวดหมู่ เพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้มาเชื่อมโยงตามกรอบการวิเคราะห์ผลอย่างเป็นระบบเพื่อตอบคำถามที่ต้องการได้อย่างชัดเจน การวิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงาน เป็นช่วงสำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ร่วมกระบวนการติดตามประเมินผล ผลการวิเคราะห์ที่ดีจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโครงการ ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินงานทั้งด้านบวกและลบและชี้ทิศทางในการดำเนินโครงการต่อไป ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนักในความสำคัญ มีการเตรียมข้อมูลมาร่วมวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนร่วมกันอย่างเต็มที่ และเปิดใจรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันในระหว่างการวิเคราะห์เพื่อการเรียนรู้จากข้อมูล ที่ได้รวบรวมและมุมมองในการวิเคราะห์ที่เหมือนและแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์

- ✓ เพื่อร่วมกันทำความเข้าใจ ตรวจสอบ เพิ่มเติม แก้ไขและแสดงความเห็นต่อข้อมูลที่ได้รวบรวมมา รวมทั้งร่วมกันจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาให้เป็นระบบ เพื่อสะดวกในการตีความ และอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในกรอบเนื้อหาต่างๆตามตัวชี้วัด
- ✓ เพื่อเรียนรู้ร่วมกันว่าการดำเนินงานของโครงการบรรลุตามตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร และมีสิ่งใดที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมา
- ✓ เพื่อประเมินแนวโน้มและทิศทางการทำงานในอนาคตร่วมกันต่อไป

2) การนำเสนอผลการติดตาม

เป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็น ซึ่งสะสมมาตลอด กระบวนการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม มีรูปแบบการนำเสนอหลากหลาย ซึ่งในที่นี้ขอนำเสนอ 2 รูปแบบ คือ การเขียนรายงานการติดตามผล และการจัดเวทีเสนอผลการติดตาม

การเขียนรายงานการติดตามผล

การเขียนรายงานการติดตามผล เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล(ที่ได้จากการรวบรวมผล การดำเนินงานทั้งหมดของโครงการที่ผ่านมา โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด

วัตถุประสงค์

- ✓ เพื่อบันทึก รวบรวม เรียบเรียงข้อมูลที่เป็นผลจากการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตลอด กระบวนการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม
- ✓ เพื่อสะดวกต่อการนำเสนอผลการเรียนรู้หรือบทเรียนต่างๆที่เกิดขึ้นต่อผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ และผู้สนใจ
- ✓ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ความรู้และบทเรียนที่ได้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เค้าโครงการเขียนรายงานการติดตามผล

- **สรุปภาพรวมความก้าวหน้าของโครงการ** ภาพรวมโครงการ(ทบทวนโครงการสั้นๆ) ภาพรวมของเป้าหมายที่วางไว้กับภาพรวมผลการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น(อาจเขียนเป็นตาราง กราฟ แผนภูมิ หรือแผนภาพ)
- **วิเคราะห์ผลการติดตามในรายวัตถุประสงค์** ได้แก่ วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของงาน ผลการดำเนินงาน ผลของกิจกรรมที่ทำการที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำกิจกรรมผ่านไป กับเป้าหมายของโครงการ สิ่งที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จเพราะอะไร และไม่ประสบผลสำเร็จเพราะอะไร
- **ประมวลภาพรวมโครงการ** คือ การประมวลความเป็นไปได้ขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์กร เป้าหมายการทำงาน การบริหารงาน บุคลากร ระบบข้อมูล ความสัมพันธ์ภายในองค์กร
- **ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ**ที่ได้จากการติดตามผล โดยมีข้อเสนอแนะจากชาวบ้าน ทีมงาน ทีมประเมิน ซึ่งการเขียนรายงานที่สมบูรณ์จะรวบรวมความเห็นเหล่านี้ไว้

(หมายเหตุ: ดูตัวอย่างรายงานและแบบประเมินติดตามประกอบในภาคผนวก 1)

การจัดเวทีนำเสนอผลการติดตาม

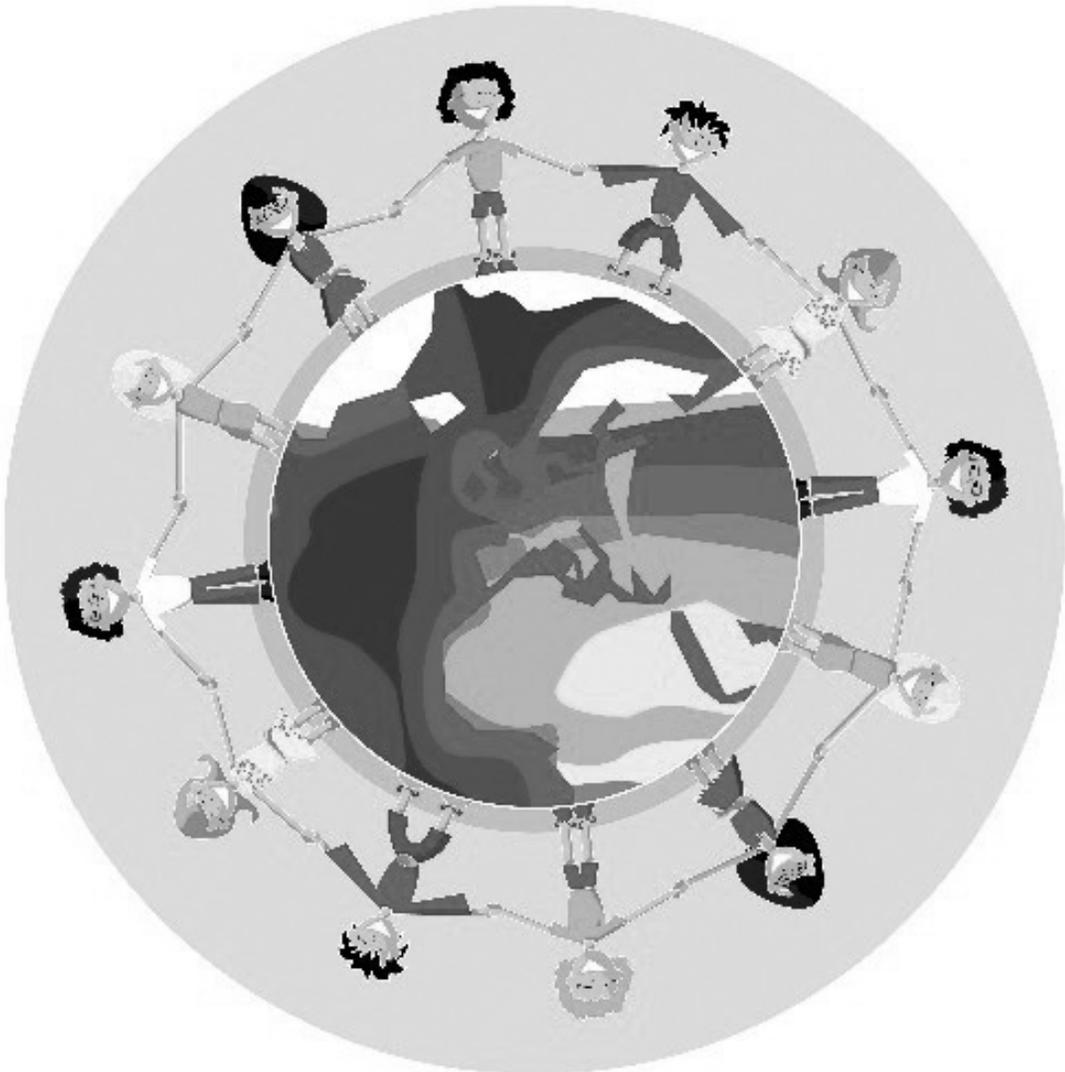
การนำเสนอผลการติดตามต่อผู้เกี่ยวข้อง ควรตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้มากที่สุด หัวใจของการนำเสนอผลในเวที คือ การให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ บทเรียนการทำงานพัฒนา ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจโครงการ

วัตถุประสงค์

- ✓ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้บทเรียนการทำงานพัฒนาของโครงการหนึ่งๆต่อผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจอย่างกว้างขวาง
- ✓ เพื่อเพิ่มเติมข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ
- ✓ เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลและปรับปรุงการเขียนรายงานการติดตามประเมินผลฉบับสมบูรณ์

แนวทางการดำเนินการ

- 1) ทีมติดตามฯ จัดส่งเอกสารรายงานติดตามผลไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อประสานงานการเข้าร่วมเวทีและเพื่อให้มีการศึกษาและพิจารณาก่อนเข้าร่วมเวทีการนำเสนอผล
- 2) จัดเวทีประชุมที่มีผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนเข้าร่วม นำเสนอรายงานการติดตามประเมินผล
- 3) ดำเนินการแลกเปลี่ยน ร่วมกัน และ ทบทวนสรุปประเด็นสำคัญร่วมกัน
- 4) ทำบันทึกผลการแลกเปลี่ยนนำไปเพิ่มเติมในรายงานการติดตามผล หรือเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 เครื่องมือ / แบบฟอร์ม รายงาน :

- รายงานผลงานพัฒนาโดยชุมชนตำบล.....
- รายงานความคืบหน้างานพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก จังหวัด.....ภาค.....

แบบประเมินสถานะ :

- แบบประเมินสถานะตำบลจัดการตนเอง
- แบบประเมินสถานะการบริหารจัดการงานพัฒนาของคณะประสานงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด

ภาคผนวก 2 กรณีตัวอย่างการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนา / การติดตามผล

- ความหมายของตัวชี้วัด
- ตัวอย่างการติดตามผล “การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น”

ภาคผนวก 1

รายงานผลงานพัฒนาโดยชุมชนตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ตามเป้าหมายงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่ชุมชนเป็นแกนหลักพื้นที่เป็นตัวตั้ง ที่มุ่งเน้นให้เห็นถึงการแก้ไขปัญหา / พัฒนาในทุกด้านในพื้นที่ สามารถระบุผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากการสนับสนุนงบประมาณ, โครงการ จากหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นไปตามประเด็น / เรื่องที่เป็นหน่วยงานนั้นๆ สามารถให้การสนับสนุนได้ เครือข่าย องค์กรชุมชน / สภาพองค์กรชุมชนตำบล จึงควรจะประมวลภาพรวมผลงานพัฒนาที่เกิดขึ้นในรอบปี เพื่อรายงานให้คนในชุมชน และหน่วยงานสนับสนุนได้รับรู้ด้านต่างๆ ร่วมกัน แบบฟอร์มชุดนี้จึงมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาโดยชุมชนค่อนข้างครอบคลุมหลายด้าน แต่ถ้าหากพื้นที่ไหนไม่ได้มีปัญหา / กิจกรรมพัฒนา ในการกรอกนั้น ก็ไม่ต้องกรอกข้อมูลในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้อง / หรือถ้าหากมีงานพัฒนาด้านอื่นๆ ก็ให้เพิ่มเติมข้อมูลด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐานตำบล

- จำนวนหมู่บ้าน.....หมู่บ้าน พื้นที่รวม.....ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่.....
- จำนวนครัวเรือน.....ครัวเรือน จำนวนประชากร.....คน
- การทำมาหากิน/อาชีพส่วนในตำบล.....
- วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา.....
- ทรัพยากรธรรมชาติ สถานะการครอบครอง/การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งน้ำ.....

2. ปัญหาสำคัญในพื้นที่ตำบล (ระบุปริมาณในเรื่องที่สามารถระบุได้)

- 1.).....
- 2.).....
- 3.).....

3.ผลงาน/ความก้าวหน้างานพัฒนาโดยชุมชนในตำบล

3.1 กลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบล

- จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายในตำบล.....กลุ่ม/องค์กร.....เครือข่าย
มีการรับรองสถานภาพ.....กลุ่ม/องค์กร เป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชน.....กลุ่ม/องค์กร
- จำนวนกลุ่มในตำบลเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา.....กลุ่ม จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น.....คน
เงินทุนเพิ่มขึ้น.....บาท
- จำนวนกลุ่มในตำบลลดลง/ยุบเลิก.....กลุ่ม

มีการติดตามสถานะองค์กรชุมชนในตำบลล่าสุดเมื่อปี.....แยกเป็นกลุ่ม/องค์กรประเภทต่างๆ ดังนี้

ประเภทกลุ่ม	จำนวนกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	จำนวนเงินทุน
กลุ่มออมทรัพย์/องค์กรการเงิน			
กลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน			
กลุ่มทางสังคม/สวัสดิการ			
กลุ่มสิ่งแวดล้อม/ทรัพยากร			
กลุ่มที่อยู่อาศัย/ที่ดินทำกิน			
กลุ่มวัฒนธรรมภูมิปัญญา			
สื่อชุมชน			
รวม			

3.2 มีแกนนำในงานพัฒนาในตำบล.....คน แยกเป็น

ผู้นำอาวุโส/ผู้นำยุทธศาสตร์.....คน

วิทยากรกระบวนการ.....คน

คนรุ่นใหม่.....คน (ทำเนียบรายชื่อ ที่อยู่ ความเชี่ยวชาญผู้นำจากฐานข้อมูล)

มีการพัฒนาแกนนำ/คนรุ่นใหม่ โดยการ.....

มีแกนนำชุมชน/คนรุ่นใหม่เข้าร่วมงานพัฒนาเพิ่มขึ้น.....คน จากเดิม.....คน

4. การจัดทำข้อมูล แผนชุมชน /แผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

4.1 มีการจัดทำข้อมูลโดยชุมชน ปีล่าสุด พ.ศ.....ข้อมูลที่จัดทำได้แก่.....

4.2 มีการจัดทำแผนชุมชน ปีล่าสุดที่จัดทำ พ.ศ.....ครอบคลุม.....หมู่บ้าน

เป็นแผนงาน 1 ปี 3-5 ปี มีแผนงานสำคัญดังนี้

แผนงาน	เป้าหมาย	กิจกรรมสำคัญ	งบประมาณ

4.3 แผนงานจากแผนชุมชน ที่ได้นำสู่การปฏิบัติ ในปีที่ผ่านมา ได้แก่.....

.....

.....

4.4 ได้รับการสนับสนุนโครงการงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาได้แก่

1.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (รายงานจากฐานข้อมูลโครงการ)

ปีพ.ศ.	โครงการ	งบประมาณ	หมายเหตุ

ผลการติดตามองค์กรในตำบลที่รับงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในปี 2554

กลุ่ม/องค์กร ที่รับงบ	จำนวนเงิน ที่ได้รับ	กิจกรรมที่ได้ ดำเนินการ	ผลเชิงปริมาณ	ผลเชิงคุณภาพ

2.) การได้รับบสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

หน่วยงาน	ปี พ.ศ.	โครงการ	งบประมาณ

4.5 งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูล แผนชุมชน เป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนา อื่นๆ ได้แก่.....

 ผล/การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดทำข้อมูล แผนชุมชน.....

5. ผล/ความคืบหน้า/ผลงานพัฒนาด้านต่างๆ

5.1 การดูแลรักษาจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ปี.....ได้แก่

- ดูแลป่าชุมชน.....แห่ง พื้นที่.....ไร่
- การดูแลแหล่งน้ำ.....แห่ง
- จัดการขยะ
- อื่นๆ.....

งานที่ได้ดำเนินการ ได้แก่.....

 ผล/การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น.....

5.2 การจัดการ/แก้ไขปัญหาที่ดินตั้งแต่ปี.....ครอบคลุม.....หมู่บ้าน

งานที่ทำไปแล้ว

- มีคณะทำงานจากผู้เดือดร้อน
- มีกลไกการทำงานร่วมกับท้องถิ่น/รัฐ
- สำรวจข้อมูลครัวเรือนผู้เดือดร้อนที่ดิน.....ครัวเรือน
- ทำแผนที่ทำมือครอบคลุม.....หมู่บ้าน
- ทำแผนที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์(GIS)
- ทำผังชุมชน/ผังตำบล
- เสนอแก้ไขปัญหาได้ข้อยุติแล้ว.....ราย
- จัดการที่ดินร่วม/โฉนดชุมชน
- มีกองทุนที่ดิน สมาชิก.....รายเงินกองทุน.....บาท
- งานพัฒนาที่ต่อเนื่องจากการจัดการที่ดินได้แก่.....

ผล/การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดการที่ดิน.....

5.3 การจัดการเศรษฐกิจและทุนชุมชน

- การจัดการทุนชุมชน บูรณาการกองทุน เริ่มดำเนินการปี
จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วม.....กลุ่ม จาก.....หมู่บ้าน
สมาชิกรวม.....ราย เงินกองทุนรวม.....บาท
- การพัฒนาอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน ได้แก่.....
- เกษตรกรรมยั่งยืน.....กลุ่ม.....ราย พื้นที่.....ไร่
- การแก้ไขปัญหาหนี้สิน จำนวน.....ราย โดยการ.....

ผล/การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดการเศรษฐกิจและทุนชุมชน.....

5.4 การจัดสวัสดิการชุมชน

- กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ก่อตั้งปี.....ผู้เข้าร่วมจาก.....หมู่บ้าน สมาชิกปี
ที่ผ่านมา.....ราย ปีปัจจุบัน.....ราย เงินกองทุนชุมชนปีที่ผ่านมา.....บาท
เงินกองทุนสวัสดิการปีปัจจุบัน.....บาท จากการออม/สมทบของสมาชิก.....บาท
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....บาท สมทบจากรัฐ/พอช.....บาท
แหล่งอื่นๆ.....บาท

- สวัสดิการที่จัดแล้ว.....ประเภท จำนวนผู้ได้สวัสดิการตรงสะสม.....ราย
เงินจ่ายสวัสดิการสะสม.....บาท

ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกองทุน/คนทำงาน.....บาท

- การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ

- ข้อมูลทะเบียนสมาชิกเป็นปัจจุบัน
- สามารถทำบัญชี/ออกรายงานการเงินทุกปี
- ใช้โปรแกรมบริหารกองทุนสวัสดิการ
- มีการรายงานผลการดำเนินงาน/รายงานการเงินต่อที่ประชุมสมาชิกทุก.....(เดือน/ปี)
- ส่งรายงานผลการดำเนินงานและรายงานการเงินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก.....
(เดือน/ปี)

- งานพัฒนา/กิจกรรมที่ขยายต่อจากกองทุนสวัสดิการชุมชนได้แก่.....
ผล/การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดสวัสดิการชุมชน.....
.....
.....

5.5 การจัดการที่อยู่อาศัยโดยชุมชน

- มีการสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนที่อยู่อาศัยตั้งแต่ปีพ.ศ.....จำนวน.....ชุมชน/หมู่บ้าน
จำนวนผู้เดือดร้อน.....ราย จำนวนที่มีการแก้ไขปัญหาลแล้ว.....ครัวเรือน

- กิจกรรมแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยที่ได้ทำแล้ว

- ก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่.....ครัวเรือน
- ซ่อมแซม/ต่อเติมบ้าน.....ราย

ปรับผัง ปรับปรุงสาธารณูปโภคและบ้านบางส่วน

มีกองทุนที่อยู่อาศัยสมาชิก.....ราย เงินกองทุน.....บาท

การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/หน่วยงานต่างๆ ได้แก่.....

.....
- งานพัฒนาที่ต่อเนื่องจากการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัย ได้แก่.....
ผล/การเปลี่ยนแปลงจากการโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยที่ชัดเจนได้แก่.....

5.6 สภาองค์กรชุมชน

1.) จัดตั้งสภาองค์กรชุมชน ปีพ.ศ.....จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วม.....หมู่บ้าน
จำนวนกลุ่มชุมชนที่จัดแจ้ง.....กลุ่ม/องค์กร

เพิ่มขึ้นในปีที่ผ่านมา.....องค์กร จำนวนสมาชิกสภาองค์กรชุมชน.....ราย

เท่าเดิม

ลดลง.....กลุ่ม

2.) การจัดประชุมสภาองค์กรชุมชนในปีที่ผ่านมา.....ครั้ง เรื่องสำคัญที่ได้นำมาหารือ ได้แก่

การนำข้อมูลองค์กรชุมชนที่จัดแจ้งมาดูร่วมกัน / วิเคราะห์ข้อมูลองค์กร

หารือเรื่องที่กำลังเป็นปัญหาของชุมชน / ชาวบ้านในพื้นที่ ได้แก่

นำเรื่องงานพัฒนาที่ทำอยู่ในพื้นที่หารือในเวทีสภาเพื่อประสานการทำงานต่อ เช่น

.....
.....
 การจัดโครงสร้างการทำงาน แบ่งหน้าที่การทำงานร่วมกันของสภา

การวางกติกา ข้อตกลงร่วมในการทำงานของสภา

การวางแผนการทำงานของสภาในเรื่องต่าง ๆ เช่น

การหารือเรื่องใหม่ๆที่เกิดจากการคิดริเริ่มของสมาชิกสภาฯ ได้แก่

เรื่องอื่น ๆ ได้แก่

3.) งานที่ได้ดำเนินการตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามมาตรา ๒๑ ได้แก่
(กรณีที่มีข้อมูลเอกสาร ภาพกิจกรรม ไฟล์ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานแต่ละเรื่องให้แนบมาด้วย)

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ทำแล้วได้แก่.....

(2) ส่งเสริมสนับสนุนด้านความร่วมมือกับ อปท.และหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ได้ทำแล้ว ได้แก่.....

(3) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ได้ทำแล้ว ได้แก่.....

(4) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข และการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ได้ทำแล้ว ได้แก่.....

(5) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการ จัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ทำแล้วได้แก่.....

(6) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของปชช.ในการให้ความคิด เห็นต่อการดำเนินโครงการของ อปท.หน่วยงานรัฐหรือเอกชนที่มีผล หรือ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตชุมชน

ยังไม่ได้ทำ มีการจัดเวทีแล้ว ในเรื่อง/จัดขึ้นเมื่อ.....

(7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง และสมาชิกองค์กร ชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ทำแล้วได้แก่.....

(8) ประสานการทำงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น

ยังไม่ได้ทำ มีการทำแล้ว โดยประสานที่สภาฯ / ประสานเรื่อง.....

(9) รายงานปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในตำบลอันเนื่องจากการดำเนินงาน ของ อปท.หรือ
หน่วยงานของรัฐ ต่อ อปท.และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ยังไม่ได้ทำ มีงานที่ทำแล้ว ได้แก่.....

(10) วางกติกาในการดำเนินกิจการสภาองค์กรชุมชนตำบล

ยังไม่ได้ทำ มีกติกาแล้วได้แก่.....

(11) จัดทำรายงานประจำปีของสภา รวมถึงสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตำบล
เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ

ยังไม่ได้ทำ จัดทำแล้วเมื่อ.....

(12) เสนอรายชื่อผู้แทนไปร่วมประชุมระดับจังหวัด

ยังไม่ได้เสนอ เสนอแล้ว ระบุชื่อ.....

4.) งานอื่นๆที่สภาองค์กรชุมชนตำบลได้ดำเนินการในตำบล ได้แก่

การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลปัญหาของประชาชนในตำบล

การร่วมรับรองสถานภาพองค์กรชุมชนในตำบลจำนวน.....กลุ่ม/องค์กร

การสนับสนุนให้เกิดสภาหมู่บ้าน เชื่อมโยงการทำงานกับคณะกรรมการหมู่บ้าน

การหนุนให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่ม/ชุมชนในตำบล ได้แก่

.....

การนำงานพัฒนาที่ทำอยู่แล้วในตำบลมาดำเนินการต่อโดยผ่านเวทีสภา เช่น เรื่อง.....

.....

การร่วมกันจัดทำแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน/ตำบล.....

การประชาสัมพันธ์งานสภาองค์กรชุมชน ในเรื่อง.....

5.) การประสานการทำงานร่วมกันระหว่างสภาองค์กรชุมชน ท้องที่ (กำนันผู้ใหญ่บ้าน)
ท้องถิ่น (อปท.)

ประสานความร่วมมือด้วยดี

ประสานการทำงานได้บางเรื่อง

ไม่มีการประสานการทำงานร่วมกัน

เปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

เหมือนปีที่ผ่านมา น้อยลงกว่าปีที่ผ่านมา ร่วมมือกันดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา

ตัวอย่างเรื่องที่ร่วมมือกันดี.....

5.7 ผลการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น การจัดการภัยพิบัติ ฯลฯ (งานที่ได้ทำผู้เข้าร่วมและผลที่เกิดขึ้น).....

6. การสนับสนุนงานพัฒนาโดยชุมชนจากหน่วยงานต่างๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง.....

กรมการพัฒนาชุมชนเรื่อง.....

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง.....

สำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ(สสส.) เรื่อง.....

สกว.,สปสช. สช. เรื่อง.....

องค์กรพัฒนาเอกชน คือ.....เรื่อง.....

หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่.....เรื่อง.....

7. ปัญหา/อุปสรรคในการทำงานพัฒนา และการจัดการแก้ไขที่ได้ดำเนินการ

7.1.....

7.2.....

7.3.....

8. งานสำคัญที่เครือข่ายองค์กรชุมชนจะดำเนินการต่อในช่วงปีต่อไป

8.1.....

8.2.....

8.3.....

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้แทนกลุ่ม/องค์กร.....โทร.....อีเมล(ถ้ามี).....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ประสานพื้นที่

รายงานความคืบหน้างานพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก

จังหวัดภาค.....

แบบฟอร์มรายงานความคืบหน้าชุดนี้ใช้เป็นเครื่องมือฝ่ายเลขานุการคณะประสานงานจังหวัด เพื่อให้รู้ภาพรวมงานพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลักในด้านต่างๆ ทั้งที่เกิดจากการสนับสนุนของ พอช. หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้สามารถเปรียบเทียบกับภาพรวมกับข้อมูลทั้งจังหวัดได้ ใช้เป็นข้อมูลสำหรับชุมชนที่เข้าร่วมขบวนการพัฒนาให้เห็นสถานะความคืบหน้างานพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระดับพื้นที่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
1. จำนวนตำบล (อบต.) ที่มีการเชื่อมโยงงานพัฒนาต่อจำนวนตำบล(อบต.)ทั้งหมดในจังหวัด				
2. จำนวนเทศบาล/ชุมชนเมืองที่มีการเชื่อมโยงงานพัฒนาต่อจำนวนเทศบาล/ชุมชนเมืองทั้งหมด				
3. จำนวนองค์กรชุมชนที่เข้าร่วมขบวนการพัฒนาต่อจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในจังหวัด				
4. จำนวนสมาชิกองค์กรชุมชนที่เข้าร่วมขบวนการพัฒนาต่อจำนวนครัวเรือนจากข้อมูล จปฐ.				

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
5. จำนวนแกนนำชุมชนใหม่ ที่มีบทบาทขับเคลื่อนงาน พัฒนาในระดับเครือข่าย ต่อ จำนวนแกนนำทั้งหมด				
6. จำนวนพื้นที่ อปท.ที่จัด ทำแผนชุมชน(หนึ่งตำบล หนึ่งแผน) ต่อจำนวนพื้นที่ อปท.ทั้งหมด - จำนวนพื้นที่ที่ทำแผน ชุมชนแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ - จำนวนแผนชุมชนที่มีการ เชื่อมโยง/บรรจุเข้ากับแผน อปท./หน่วยงานอื่นๆ				
7. จำนวนพื้นที่ตำบล/เมือง ที่มีการจัดทำข้อมูลโดย ชุมชนต่อจำนวนตำบล/เมือง ทั้งหมด				
8. จำนวนตำบล/เมือง ที่มี สภาองค์กรชุมชนต่อจำนวน ตำบล/เมืองทั้งหมด				
9. จำนวนตำบล/เมือง ที่มีกระบวนการรับรอง สถานภาพองค์กรชุมชน/ จำนวนองค์กรชุมชนที่ผ่าน การรับรองสถานภาพ				

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
10. จำนวนตำบล/เมืองที่มีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ต่อจำนวนตำบล/เมืองทั้งหมด - จำนวนสมาชิกกองทุนสวัสดิการทั้งหมดครบปี/สมาชิกกองทุนครบปี / จำนวนผู้ได้รับสวัสดิการตรง - สัดส่วนเงินออมสมาชิก/สมทบจาก อปท./สมทบจากพอช./สมทบจากอื่นๆ				
11. จำนวนตำบล/เมืองที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน - จำนวนสมาชิก/เงินออมขององค์กรการเงินที่เข้าร่วมขบวนการพัฒนา				
12. จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดการปัญหาที่ดินโดยชุมชน ต่อจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาที่ดินทั้งหมด - จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมขบวนการแก้ปัญหาที่ดินต่อจำนวนผู้จดทะเบียนปัญหาที่ดิน - จำนวนพื้นที่ที่มีการแก้ปัญหาที่ดิน(ไร่)				

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
13. จำนวนเครือข่าย/ตำบล ที่มีการทำเกษตรยั่งยืนต่อ จำนวนตำบลทั้งหมด - จำนวนครัวเรือนที่ทำ เกษตรยั่งยืนต่อจำนวนครัว เรือนเกษตรกรทั้งหมด - จำนวนพื้นที่ที่ทำเกษตร ยั่งยืน ต่อพื้นที่ทำการเกษตร ทั้งหมด(ไร่)				
14. จำนวนตำบล/หมู่บ้าน ที่จัดการทรัพยากรสิ่ง แวดล้อมต่อจำนวนตำบล/ หมู่บ้านทั้งหมด -จำนวนองค์กร/ครัวเรือนที่ เข้าร่วม -จำนวนพื้นที่ที่มีการจัดการ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าชุมชน พื้นที่ชายฝั่ง ลุ่มน้ำ (ไร่)				
15. จำนวนเมือง/เขตที่ ปฏิบัติการแก้ปัญหาที่อยู่ อาศัย ต่อจำนวนเทศบาล/ เขตทั้งหมด - จำนวนเมือง/เขตที่มีกลไก การแก้ปัญหาร่วมอย่างเป็น ระบบทั้งเมือง ต่อจำนวน เมือง/เขตที่มีการแก้ปัญหา ที่อยู่อาศัยทั้งหมด				

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนชุมชนที่เข้าร่วมต่อ จำนวนชุมชนที่มีปัญหาที่อยู่ อาศัยทั้งหมด - จำนวนโครงการบ้าน มั่นคง/ครัวเรือน - จำนวนงบ และทรัพยากร ที่ท้องถิ่น/ภาคีสมาทบ - จำนวนครัวเรือนที่มีสิทธิ การอยู่อาศัยที่มั่นคงต่อ จำนวนครัวเรือนที่มีปัญหา ที่อยู่อาศัย 				
16. จำนวนตำบล/เมือง ที่มีแผน/กิจกรรมจัดการ ภัยพิบัติ ต่อจำนวนพื้นที่ ประกาศเขตภัยพิบัติ				
17. จำนวนศูนย์เรียนรู้ ศูนย์ สารสนเทศชุมชนต่อจำนวน ตำบลทั้งหมด - จำนวนพื้นที่ที่มีการจัดการ ความรู้โดยชุมชน/จำนวนชุด ความรู้ชุมชน				
18. พื้นที่ที่ได้รับ การ สนับสนุนงบประมาณจาก พอช.ในช่วงที่ผ่านมา 1) โครงการเสริมสร้างขีด ความสามารถ (จำนวน องค์กร/โครงการ/งบ ประมาณ)				

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
<ul style="list-style-type: none"> - ตำบลจัดการตนเอง - สภาองค์กรชุมชน - การจัดการภัยพิบัติ 2) โครงการบ้านมั่นคง (จำนวนองค์กร/โครงการ/ งบประมาณ) - จำนวนบสธารณูปโภค - จำนวนสินเชื่อ(บาท) 3) โครงการสนับสนุน สวัสดิการชุมชน(จำนวน กองทุน/จำนวนงบประมาณ) - กองทุนสมทบรอบแรก - กองทุนสมทบรอบสอง - กองทุนใหม่ 4) โครงการแก้ไขปัญหา ที่ดิน/ที่อยู่อาศัยชนบท - การแก้ไขปัญหาที่ดินแนว ใหม่ (จำนวนโครงการ/ วงเงิน) - การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ชนบท (จำนวนโครงการ/ วงเงิน) 5) สินเชื่อเพื่อการพัฒนา - จำนวนองค์กรที่เคยรับสินเชื่อ ต่อจำนวนองค์กรที่มีสินเชื่อ คงเหลือ - จำนวนสินเชื่ออนุมัติ /สินเชื่อ คงเหลือ - จำนวนชุมชน/ครัวเรือนรับ ประโยชน์ - จำนวนองค์กรที่มีสินเชื่อ ผิดนัด/จำนวนเงินผิดนัด - จำนวนองค์กรที่เคยใช้ สินเชื่อ และปัจจุบันมีการ จัดการทุนของตนเองได้ 				

รายการ	ข้อมูล ณ สิ้นปีที่ผ่านมา	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	ความคืบหน้า ณ วันที่/เดือน/ปี	เป้าหมาย ณ วันที่/เดือน/ปี
19. การสนับสนุนการพัฒนาโดยชุมชนจากหน่วยงานอื่น - จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สสส.(โครงการ /วงเงินอนุมัติ) - จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. (โครงการ/วงเงินอนุมัติ) - จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก จังหวัด (โครงการ/วงเงินอนุมัติ) - จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./อบจ.) (โครงการ/วงเงินอนุมัติ) - จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานอื่นๆ (โครงการ/งบประมาณ)				

* **หมายเหตุ** : 1.จำนวนพื้นที่ปฏิบัติการ(ตำบล/เมือง)นับตามจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้แก่ อบต. เทศบาล และ เขตในกทม. 2. ยอดรวมของแต่ละรายการให้นับจำนวนจากที่มีข้อมูลสนับสนุนชัดเจน มีแฟ้มข้อมูลพื้นที่/โครงการ เช่น ชื่อองค์กร ชื่อ – ที่อยู่ผู้นำ ชื่อโครงการ ชื่อตำบล ฯลฯ

ผู้รายงาน..... โทร.....

แบบประเมินสถานะตำบลจัดการตนเอง

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตามที่ขบวนองค์กรชุมชนได้ร่วมกันตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่จะนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น โดยได้นำพื้นที่รูปธรรมการจัดการตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และหารือเป้าหมาย คุณลักษณะของพื้นที่จัดการตนเอง ซึ่งสรุปได้ 8 เรื่อง ซึ่งในแต่ละเรื่องได้นำมาแยกเป็นระดับของการพัฒนา เพื่อใช้เป็นที่จะให้เครือข่ายองค์กรชุมชน/สภาองค์กรชุมชนแต่ละพื้นที่ได้ร่วมกันประเมินสถานะของพื้นที่ตามความเป็นจริงให้ได้ข้อมูลสถานะปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การตั้งเป้าหมายการพัฒนา/สร้างการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายการจัดการตนเอง ที่จะสามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ในช่วงปีต่อไปที่ควรจะมาประเมินอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะสามารถประมวลภาพรวมความก้าวหน้าพัฒนาตนเองของชุมชนท้องถิ่นในระดับจังหวัด ภาค ประเทศได้

1. มีข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ตำบล ข้อมูลปัญหา ข้อมูลศักยภาพ มีการวิเคราะห์ตำบลโดยใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมือที่จะให้ชุมชนรู้ตัวตน ใช้ข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1

1. ข้อมูลพื้นฐานตำบล (ประชากร พื้นที่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม กายภาพ) และข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ข้อมูลปัญหา ข้อมูลศักยภาพ ข้อมูลทรัพยากร ข้อมูลกลุ่มองค์กร ฯลฯ

2. คุณสมบัติข้อที่ 1 และมีข้อมูลแผนที่ศักยภาพที่เป็นภาพรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ ประกอบการวางแผนการทำงาน

3. คุณสมบัติข้อที่ 1 และ 2 และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ ฐานข้อมูล (Database) GIS เว็บไซต์

2. มีการจัดทำแผนการพัฒนาภาคชุมชนในระดับตำบลที่กลุ่ม/องค์กรชุมชนต่างๆ ในพื้นที่มีส่วนร่วม ในการตั้งเป้าหมาย ตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชนและมีการติดตามความคืบหน้าการพัฒนาตามแผน อย่างต่อเนื่อง

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ ๑
1. มีแผนการพัฒนาภาคชุมชนในระดับตำบลที่มาจากการจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน/ตำบล
2. มีแผนพัฒนาภาคชุมชนที่มาจากการจัดทำข้อมูลตำบล/ข้อมูลครัวเรือน และมีการกำหนด เป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชน และการติดตามการดำเนินงานตามแผน
3. มีคุณลักษณะข้อที่ 1 และ 2 และเกิดแผนพัฒนาตำบล 1-3 ปี ที่มาจากการมีส่วนร่วมของ ขบวนการองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่

3. มีเวทีปรึกษาหารือของกลุ่ม/เครือข่ายองค์กรต่างๆในตำบลอย่างสม่ำเสมอ

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1
1. มีเวทีปรึกษาหารือของเครือข่ายองค์กรชุมชนในตำบล อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
2. มีเวทีปรึกษาหารือของเครือข่ายองค์กรชุมชนในตำบลและสภาองค์กรชุมชนตำบล อย่าง น้อยปีละ 4 ครั้ง มีการทำรายงานการประชุม และติดตามการดำเนินงานตามมติที่ประชุม
3. มีคุณลักษณะข้อที่ 1 และ 2 และมีเวทีประชุมร่วมระหว่างสภาองค์กรชุมชน เครือข่าย องค์กรชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อเวที สาธารณะของตำบลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. มีการจัดการทุนภายในชุมชนทั้งที่เป็นเงินและไม่เป็นเงิน

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1
1. มีข้อมูลทุนภายในชุมชน ได้แก่ข้อมูล กลุ่มออมทรัพย์/องค์กรการเงินชุมชน หรือข้อมูล ฐานทรัพยากรที่ชุมชนดูแลและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ป่าชุมชน แหล่งน้ำ ฯลฯ หรือข้อมูลทุน วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาที่ใช้ในการจัดการชุมชน
2. มีการดำเนินการจัดการทุนภายในชุมชน เช่น การบูรณาการกองทุน การจัดการที่ดิน การ จัดการป่า การจัดการน้ำ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการภูมิปัญญา อย่างน้อยหนึ่งเรื่อง
3. มีคุณลักษณะข้อที่ 1 และ 2 และมีการเชื่อมโยงแผนการจัดการทุนภายในตำบล และกับ ตำบลหรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5. มีกิจกรรมแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชนด้านต่างๆ (เน้นรูปธรรมการแก้ไขปัญหา)

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1
1. มีกิจกรรมแก้ไขปัญหาของตำบล ที่มาจากแผนของชุมชน (ข้อ 2) อย่างน้อย 2 ด้าน คือ
1.....2.....
2. มีกิจกรรมแก้ไขปัญหาของตำบล ที่มาจากแผนของชุมชน (ข้อ 2) อย่างน้อย 3 ด้าน และ
มีการสรุปผลการดำเนินงาน 1.....
2.....3.....
3. มีคุณลักษณะข้อที่ 1 และ 2 มีรูปธรรมความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา ยกดับเป็นแหล่ง
เรียนรู้อย่างน้อย 1 เรื่อง คือ.....
.....
.....

6. มีแกนนำชุมชน ที่มีจิตอาสาที่มาจากทุกช่วงวัย อาชีพ เพศ กลุ่มต่างๆ มีการพัฒนาผู้นำและคน
รุ่นใหม่ต่อเนื่อง

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1
1. มีผู้นำที่มาจากหลากหลาย เพศ วัย ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ
2. มีผู้นำรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาจำนวน.....คน
3. มีคุณลักษณะข้อที่ 1 และ 2 และมีการวางแผนการค้นหา สร้าง และพัฒนาผู้นำ

7. มีการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่ดี เป็นฐานรากการพัฒนา
ต่างๆ ในตำบล

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1
1. มีข้อมูลกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบล และมีการทบทวนสถานะ ความเข้มแข็ง กลุ่มองค์กรใน
ตำบล เป็นประจำทุกปี
2. มีระบบการติดตาม ระบบการรายงาน ผลการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ ของกลุ่ม
องค์กรชุมชนในตำบล
3. มีเวทีสาธารณะรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบล

8. มีการประสานเชื่อมโยง / จัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

0. ไม่มี/ต่ำกว่าระดับ 1
1. มีกลไกการทำงานร่วมกันของเครือข่ายองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น
2. มีคุณลักษณะข้อที่ 1 และแผนงานของชุมชน ได้รับการบรรจุเข้าแผนของท้องถิ่น/หน่วยงานรัฐ
3. ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ มีการจัดสรรทรัพยากร และ/หรืองบประมาณ เพื่อดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกัน

ผู้ให้ข้อมูลโทรวัน เดือน ปี

แบบประเมินสถานะการบริหารจัดการงานพัฒนา ของคณะกรรมการสถานงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด

คำชี้แจง แบบประเมินสถานะการบริหารจัดการงานพัฒนาของคณะกรรมการจังหวัดชุดนี้ ใช้เป็นแบบ
บันทึกข้อมูลสถานะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตนเองของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูล
พื้นฐานในการร่วมวางแผนสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในช่วงต่อไป รวมทั้งสามารถนำมาประมวลภาพ
รวมสถานะการจัดการตนเองของจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งที่มาของข้อมูลอาจมาจากหลายทาง เช่น การจัด
เวทีประเมินร่วมกัน การ check list จากผู้ที่เกี่ยวข้อง เอกสารต่างๆ ฯลฯ

1. จังหวัด.....ชื่อคณะกรรมการจังหวัด.....

2. ที่ทำการ/ที่ประสานงาน เลขที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทร.....อีเมล.....เว็บไซต์.....

3. พื้นที่เชื่อมโยงงานพัฒนาในจังหวัด.....ตำบล.....เมือง จากจำนวน อปท.ทั้งหมด.....แห่ง
เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาตำบล.....เมือง (แนบไฟล์ข้อมูลพื้นที่ปฏิบัติที่ระบุตำบลและงานพัฒนา
ประเด็นต่างๆ ซึ่งควรแยกกลุ่มระดับความเข้มข้นงานพัฒนาในแต่ละพื้นที่ตามเกณฑ์ตำบลจัดการตนเอง
เพื่อเป็นฐานในการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงปลายปีต่อไปได้) แยกเป็น

ประเภทงานพัฒนา	จำนวน ตำบล	จำนวนพื้นที่ ตัวอย่าง	รายชื่อพื้นที่ตัวอย่างรูปธรรมงานพัฒนา
ตำบลจัดการตนเอง/ โครงการบเสริมสร้าง			
สภาองค์กรชุมชน			
สวัสดิการชุมชน			
ที่ดินทำกิน			
ที่อยู่อาศัย			
แผนชุมชน			
อื่นๆ			

4. การจัดกลไกโครงสร้างการทำงาน ของคณะประสานจังหวัด (แนบแผนภูมิโครงสร้างการทำงาน/ชื่อ/ ฝังความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง)

5. จำนวนผู้นำชุมชน/ภาคประชาสังคม/หน่วยงานภาคี ที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานพัฒนาในจังหวัด

ผู้นำชุมชน.....คน ภาคประชาสังคม.....คน หน่วยงานรัฐ.....คน ผู้บริหาร/สมาชิกสภา
ท้องถิ่น/เจ้าหน้าที่ อปท.....คน ภาควิชาการ.....คน อื่นๆ.....คนได้แก่.....

.....
.....

(แนบรายชื่อ เครือข่าย เบอร์โทร.)

6. ลักษณะของคณะประสานงานจังหวัด

- เป็นกลไกภาคชุมชนเฉพาะที่ทำงานร่วมกับ พอช. มีงบประมาณสนับสนุนการทำงานจาก พอช. แหล่งเดียว
- เป็นคณะประสานงานของขบวนองค์กรชุมชน/ภาคประชาสังคมในจังหวัดที่ทำงานร่วมกับทุก หน่วยงาน มีงบประมาณสนับสนุนการทำงานจากหลายหน่วยงาน ได้แก่.(ระบุหน่วยงาน).....

.....

- เป็นกลไกการประสานงานของภาคชุมชนเป็นหลักแต่มีตัวแทนไปทำงานร่วมกับกลไกการทำงาน อื่นๆ ในจังหวัดอื่นๆ.....

.....

.....

7. ความสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนงานระหว่างคณะประสานจังหวัดเดิม กับที่ประชุมสภาองค์กรชุมชน ตำบลระดับจังหวัด สภาพัฒนาการเมือง

- ทีมงานเป็นชุดเดียวกัน วางแผนการทำงาน ประชุม ที่ประสานงาน จัดการงบประมาณร่วมกัน
- ทีมงานซ้อนกันเกินครึ่ง แต่วางแผน ประชุม ที่ประสานงาน จัดการงบประมาณแยก
- ทีมงาน แยกการทำงาน การประชุม ที่ประสานงาน จัดการงบประมาณแยก
- อื่นๆ ระบุ.....

.....

.....

8. ในปีที่ผ่านมาคณะกรรมการประสานงานจังหวัดได้มีการขยายเครือข่ายการทำงานไปสู่เครือข่ายพัฒนาเชิงประเด็น เครือข่ายเชิงพื้นที่ หรือไม่

- ไม่มีการขยาย จำนวนเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงการทำงานเท่าเดิม
- มีเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้าร่วมทำงานกับคณะกรรมการประสานงานจังหวัดเพิ่มมากขึ้น.....เครือข่ายได้แก่.....

9. ในปีที่ผ่านมาคณะกรรมการประสานงานจังหวัดได้มีการขยายความร่วมมือการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีพัฒนาต่างๆ เพิ่มมากขึ้นหรือไม่

- เท่าเดิม.....แห่ง หน่วยงานภาคีที่ทำงานร่วมกับคณะกรรมการประสานงานจังหวัดได้แก่.....
- มีการประสานเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงาน ภาคีพัฒนาเพิ่มมากขึ้น.....แห่ง ได้แก่ (ชื่อหน่วยงานและงานที่ทำร่วมกัน).....

10. กองเลขานุการคณะกรรมการประสานงานจังหวัด/เลขานุการงานพัฒนาเชิงประเด็น จัดการงบประมาณ การเงิน บัญชี จำนวน.....คน ได้แก่

- 1.) ชื่อ.....เบอร์โทร.....อีเมลล์.....งานที่รับผิดชอบ/ความถนัด.....ค่าใช้จ่าย/ค่าตอบแทน เฉพาะวันทำงาน รายเดือน
- 2.) ชื่อ.....เบอร์โทร.....อีเมลล์.....งานที่รับผิดชอบ/ความถนัด.....ค่าใช้จ่าย/ค่าตอบแทน เฉพาะวันทำงาน รายเดือน
- 3.) ชื่อ.....เบอร์โทร.....อีเมลล์.....งานที่รับผิดชอบ/ความถนัด.....ค่าใช้จ่าย/ค่าตอบแทน เฉพาะวันทำงาน รายเดือน
- 4.) ชื่อ.....เบอร์โทร.....อีเมลล์.....งานที่รับผิดชอบ/ความถนัด.....ค่าใช้จ่าย/ค่าตอบแทน เฉพาะวันทำงาน รายเดือน
- 5.) ชื่อ.....เบอร์โทร.....อีเมลล์.....งานที่รับผิดชอบ/ความถนัด.....ค่าใช้จ่าย/ค่าตอบแทน เฉพาะวันทำงาน รายเดือน

11. **ลักษณะที่ทำการ** สถานที่ราชการ/หน่วยงานให้ใช้โดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่า
- เช่าที่ทำการ/ที่ของคณะประสานจังหวัด ค่าเช่าเดือนละ.....บาท ใช้งบจาก.....
- ใช้สถานที่ร่วมกับเครือข่าย/หน่วยงาน/โครงการ เสียค่าใช้จ่ายบางส่วนเดือนละ.....บาท
- อื่นๆ (ระบุ).....

12. **ความพร้อมของที่ทำการ**

- มีคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล.....เครื่อง ไม่มีคอมพิวเตอร์กลาง
- มีสายเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ไม่มีสายเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต
- มีครุภัณฑ์ เช่น ตู้เก็บเอกสาร โต๊ะทำงาน ฯลฯ

13. **การจัดประชุมคณะประสานจังหวัด**

- ประชุมต่อเนื่องทุกเดือนมีการกำหนดนัดหมายวันประจำ/มีกำหนดนัดหมายการประชุมครั้งต่อไปทุกครั้ง มีผู้รับผิดชอบทำรายงานการประชุมทุกครั้ง
- ประชุมทุก.....เดือน หรือตามแต่การนัดหมายเป็นครั้งๆ มีผู้รับผิดชอบทำรายงานการประชุมแต่ไม่ครบทุกครั้ง
- กำหนดนัดหมายประชุมไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับวันว่างของประธาน/คณะประสานส่วนใหญ่/นัดตามที่หน่วยงานภาคนอกประสาน มีรายงานประชุมบ้าง ไม่มีบ้าง
- อื่นๆ (อธิบาย).....

14. **การบริหารจัดการแผนงาน งบประมาณ การเงิน ของคณะประสานจังหวัด**

- มีคนทำงานที่รับผิดชอบงานด้านจัดการงบประมาณ การเงิน บัญชี ที่ทำประจำต่อเนื่อง.....คน
- มีการรายงานการรับเงินงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ ยอดงบประมาณคงเหลือ การรายงานสรุปการใช้จ่ายเงิน ต่อการประชุมคณะประสานจังหวัดทุกครั้ง
- มีการจัดทำรายงานการเงินเป็นเอกสาร ติดประกาศ และส่งให้หน่วยงานสนับสนุนงบเป็นประจำ
- มีการจัดเก็บเอกสารการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ
- มีการสอบทาน ติดตามรายงานการใช้งบประมาณทุกโครงการ

ในรอบปีนี้คณะประสานจังหวัดได้รับงบประมาณจากหน่วยงานสนับสนุนการทำงานระดับจังหวัด รวมจำนวน.....บาท (จากหน่วยงานไหนเท่าไร) ใช้จ่ายไปแล้ว.....บาท เงินคงเหลือ.....บาท ยังคงมีเงินสนับสนุน/กระจายให้คนทำงานด้านต่างๆ ที่ยังไม่เคลียร์บัญชีราย.....บาท รายงานการเงินล่าสุดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

15. การจัดการข้อมูลของคณะประสานจังหวัด

- มีข้อมูลเอกสาร/ไฟล์ข้อมูลงานพัฒนา โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก ทุกประเด็น ที่เชื่อมโยงกันในจังหวัด
- มีข้อมูลเอกสาร ไฟล์ข้อมูลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เฉพาะบางประเด็น
- มีเฉพาะข้อมูลเอกสารที่งานพัฒนาประเด็นต่างๆส่งให้/รายงานในที่ประชุม
- ข้อมูลเอกสาร/ไฟล์ข้อมูลจัดเก็บที่งานพัฒนาแต่ละประเด็น

16. การจัดการระบบ / ไฟล์ข้อมูลของคณะประสานจังหวัด

- มีการใช้ฐานข้อมูลเพื่อการทำงานบางเรื่อง เช่น.....
- จัดเก็บข้อมูลไว้ที่คอมพิวเตอร์กลางและมีผู้รับผิดชอบ
- จัดเก็บไฟล์ข้อมูลที่เครื่องเลขานุการ/ผู้ที่รับผิดชอบเรื่องนั้น(ถ้าไม่อยู่ไม่สามารถใช้ข้อมูลได้)

17. หมวดยุข้อมูล เอกสาร ไฟล์ ที่มีการจัดเก็บที่คณะประสานจังหวัด มีดังนี้

กลุ่มรายการข้อมูล / Folder	ลักษณะการจัดเก็บ	หมายเหตุ

18. การจัดการความรู้งานพัฒนาโดยชุมชน

- ได้มีการถอดความรู้พื้นที่รูปธรรมงานพัฒนาโดยชุมชน /งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานชุมชนที่ทำ โดย..... ได้แก่.....
- มีการประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา/ภาคประชาสังคมในการสนับสนุนงานวิชาการ งานวิจัย งานจัดการความรู้งานพัฒนาชุมชน สถาบันและเรื่องที่กำลังดำเนินการได้แก่
- มีหนังสือ เอกสาร วิทยุทัศน์งานพัฒนาชุมชนในจังหวัด ที่ประสานภาควิชาการมาร่วมจัดทำ ได้แก่.....

19. การสื่อสารประชาสัมพันธ์

- มีคณะทำงานสื่อชุมชนในคณะประสานจังหวัด
- มีการรายงานข่าว/ถ่ายทอดวิทยุชุมชน ในการจัดงาน/เวทีประชุมสัมมนาสำคัญต่อเนื่อง
- มีทีมงาน/บุคคลที่ทำหน้าที่สื่อสารงานพัฒนาโดยชุมชนต่อหน่วยงาน สื่อมวลชน สื่อสารสาธารณะ
- ไม่มี

20. รายชื่อผู้นำ/อาสาสมัครชุมชน ที่มีบทบาท ประสบการณ์ในงานจัดการข้อมูล จัดการความรู้ สื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่

ชื่อ	เบอร์โทร.	อีเมล	งานที่ทำ/ความถนัด

21. การวางยุทธศาสตร์/แผนการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคชุมชนจังหวัด

- มีการร่วมกำหนดยุทธศาสตร์/วางแผนการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคชุมชนในจังหวัด โดยใช้ข้อมูลจากงานพัฒนาเชิงประเด็นและพื้นที่ มีการติดตาม/ทบทวนร่วมกันทุกปี
- มีการกำหนดยุทธศาสตร์/แผนการขับเคลื่อนงานพัฒนาจากการจัดเวทีผู้ประสานงานประเด็น/พื้นที่ต่างๆ แต่ยังไม่ค่อยได้ใช้ข้อมูลในวางแผน และไม่ค่อยมีการติดตามต่อเนื่อง
- มีการกำหนดยุทธศาสตร์/แผนการขับเคลื่อนงานจากแกนนำหลักบางส่วน ไม่ค่อยได้ใช้ข้อมูลในวางแผน และไม่ค่อยมีการติดตามต่อเนื่อง
- ไม่มียุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคชุมชนในจังหวัด มีเฉพาะบางประเด็น
- อื่น ๆ(อธิบาย).....

22. กระบวนการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาภาคชุมชน ตำบล ประเด็น จังหวัด

- มีภาคประชาสังคม/นักวิชาการมาหนุนช่วยกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาภาคชุมชนในระดับจังหวัด
- มีวิทยากรชุมชน/ภาคประชาสังคม/หน่วยงานภาคีหนุนช่วยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระดับตำบล/งานพัฒนาเชิงประเด็น

23. การประสานแผนงานพัฒนาภาคชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ในรอบปีที่ผ่านมา)

- แผนงาน/โครงการพัฒนาภาคชุมชนได้บรรจุ/สามารถใช้งบพัฒนาจังหวัดผ่านช่องหน่วยงานที่พิจารณาใน กบจ.ได้แก่เรื่อง.....
- แผนงานโครงการพัฒนาภาคชุมชนได้บรรจุ/ใช้งบประมาณจากหน่วยงานต่างๆในจังหวัด/หน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ (หน่วยงานไหน เรื่องอะไร งบเท่าไร).....
- แผนงานโครงการพัฒนาภาคชุมชนได้บรรจุ/ใช้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) ได้แก่.....
- ไม่มีแผนงานโครงการภาคชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน (นอกจากงบพอช.)

24. การติดตามผลการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคชุมชนในรอบปี

- มีการจัดเวทีผู้แทนพื้นที่ตำบล/งานพัฒนาตามประเด็นมาทำบันทึกความร่วมมือ สร้างความเข้าใจ

เป้าหมาย แนวทางการทำงาน สร้างข้อตกลงเรื่องการติดตาม รายงาน

- มีการจัดเวทีติดตามงานพัฒนาโดยจัดเวทีให้ผู้แทนประเด็น/พื้นที่ปฏิบัติการระดับตำบลมารายงานความคืบหน้า และแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานพัฒนาร่วมกันทุกประเด็นแล้ว.....ครั้ง
- จัดให้มีคณะทำงานจากชุมชน/หน่วยงานภาคีมาเป็นคณะติดตามประเมินผลงานพัฒนาภาคชุมชน
- มีการติดตาม หนุนช่วย สอบทาน การบริหารจัดการงบประมาณ การเงินขององค์กร/โครงการเชิงประเด็นพื้นที่ที่ทำงานร่วมกับคณะประสานจังหวัด ได้แก่.....

รายชื่อผู้นำชุมชน ภาคประชาสังคม นักวิชาการที่มีบทบาทหนุนช่วยงานแผนงาน และติดตามผล

ชื่อ	เบอร์โทร.	อีเมล	งานที่หนุนช่วย

25. ในรอบปีที่ผ่านมาคณะประสานจังหวัดได้มีการจัดทำรายงานผลการพัฒนาภาคชุมชนในจังหวัดเผยแพร่ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่

- ไม่มี
- มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ส่งให้หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณเพื่อเบิกงบประมาณงวดต่อไป
- มีการสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ กรณีตัวอย่างรูปธรรมงานพัฒนาโดยชุมชนประเด็น

ต่างๆ นำเสนอในที่ประชุมคณะประสานจังหวัด และเป็นเอกสารนำเสนอต่อหน่วยงาน/การ
ประชุมต่างๆที่เกี่ยวข้อง

- มีการสรุปผลการดำเนินงานในทุกประเด็น พร้อมกรณีตัวอย่างรูปธรรม ชัดความรู้งานพัฒนา
- โดยชุมชน นำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสารสรุปงาน รายงานประจำปี นิทรรศการ ฯลฯ
เผยแพร่ในเวทีประชุมขบวนองค์กรชุมชน หรืองานสมัชชาจังหวัด

26. การพัฒนาแกนนำ อาสาสมัคร คนรุ่นใหม่ ที่ทำงานในขบวนการพัฒนาจังหวัด

- คณะประสานจังหวัดได้มีการประชุมหารือแนวทางการพัฒนาคนทำงานพัฒนาในขบวนองค์กร
ชุมชน/ มีการจัดทำแผนพัฒนาคนทำงานและสามารถดำเนินการได้ตามแผน งานพัฒนาแกน
นำที่ได้ดำเนินการในปีที่ผ่านมาได้แก่
มีผู้ผ่านกระบวนการพัฒนา.....คน
- ได้มีการปรึกษาหารือวางแผนพัฒนาผู้นำ แต่ไม่ค่อยได้ดำเนินการตามแผน มีผู้นำบางส่วนไปร่วม
การฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆบางส่วน ได้แก่.....
.....
- ไม่ได้มีการหารือเรื่องนี้ ไม่มีการดำเนินการ และไม่มีข้อมูลว่าผู้นำได้ไปร่วมการพัฒนาบุคลากร
ที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ

27. ความพร้อม / โอกาสของคณะประสานจังหวัดที่จะร่วมกันขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง

- มีผู้นำองค์กรชุมชนที่พร้อมจะขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านต่างๆ เป็นทีมร่วมกับเจ้าหน้าที่พอช.
และภาคีต่างๆ ประมาณ.....คน (ตามรายชื่อ เบอร์โทร อีเมล ความถนัด ในไฟล์ที่แนบ)
- พร้อมที่จะเชื่อมโยงประสานการทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นที่กว้างขวางขึ้น ได้แก่ เครือข่าย.....
.....
.....

28. ความพร้อม/โอกาสของคณะประสานจังหวัดที่จะประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีพัฒนา ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง (หน่วยงานไหน เชื่อมกันในเรื่องไหน/อย่างไร)

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่
- หน่วยงานภาครัฐในจังหวัด ได้แก่

- องค์กรพัฒนาเอกชน/ประชาสังคม ได้แก่.....
 - สถาบันการศึกษา ภาควิชาการ ได้แก่.....
 - หน่วยงานรัฐ/องค์กรอิสระส่วนกลาง ได้แก่.....
-

29. ข้อมูลอื่นๆประกอบการประเมินสถานะการบริหารจัดการงานพัฒนาสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานในจังหวัด ปัญหาความขัดแย้ง เรื่องร้องเรียน ฯลฯ

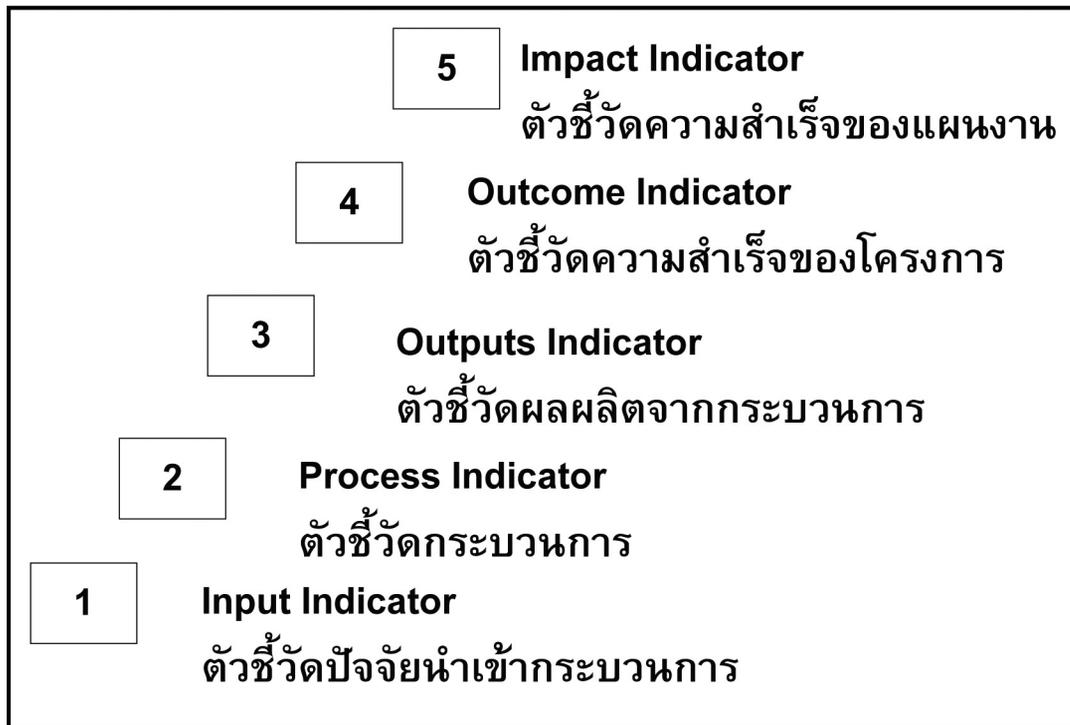
.....

.....

30. ไฟล์ข้อมูล เอกสารประกอบ ได้แก่

- 1.) ไฟล์ตารางข้อมูลพื้นที่(ตำบล/เมือง)ที่มีการเชื่อมโยงงานพัฒนาในจังหวัด (ใช้ค้ำข้อมูลที่สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศส่งให้)
- 2.) รายชื่อ ที่อยู่ เครือข่าย ผู้ประสานงาน ทั้งในส่วนของชุมชนและหน่วยงานที่ทำงานร่วมกัน
- 3.) แผนภูมิโครงสร้างการทำงาน แผนผังความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างเครือข่ายบุคคล
- 4.) ยุทธศาสตร์แผนการขับเคลื่อนงานของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด ฯลฯ

การกำหนดตัวชี้วัด จึงสามารถกำหนดได้ตามระดับขั้นตอนดังกล่าว เป็นตัวชี้วัดที่เกิดตามระดับ และช่วงเวลา ดังแผนภูมิที่ 2

- ตัวชี้วัด input ใส่อะไร ไปเท่าไร
- ตัวชี้วัด output เห็นได้ทันที ทันตา
- ตัวชี้วัด outcome หมายถึง คือ แสดงว่า
- ตัวชี้วัด impact ทำให้เกิด จากเรื่องนี้ทำให้เกิดอะไรขึ้น เป็นเหตุเป็นผล

1. ระดับตัวชี้วัด

ระดับตัวชี้วัดจะมีความแตกต่างกัน ตั้งแต่เบื้องต้นที่สามารถวัดได้เลยตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรม จนถึงขั้นตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน ดังนี้คือ

1. **ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)** เป็นตัวชี้วัดเบื้องต้นที่บอกให้รู้ว่าใส่อะไรไปเท่าไร เช่น พอช. อนุมัติโครงการพัฒนาในปี 2554 จำนวน 120 โครงการ เป็นเงิน 70 ล้านบาท อนุมัติงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชน 1,548 กองทุน ฯลฯ

2. **ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)** เป็นตัวชี้วัดกระบวนการทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งตัวชี้วัดในงานพัฒนาส่วนใหญ่จะมีตัวชี้วัดกระบวนการค่อนข้างมาก เพราะถ้าหากมีการจัดกระบวนการที่ถูกต้อง ก็จะนำไปสู่ผลสำเร็จต่อไป ตัวอย่างตัวชี้วัดกระบวนการ เช่น

- ร้อยละของเครือข่ายที่เข้าร่วมจัดทำแผนงานพัฒนาโดยขบวนชุมชนในระดับจังหวัดต่อจำนวนเครือข่ายทั้งหมด
- สัดส่วนภาคีพัฒนาที่เข้าร่วมสนับสนุนการทำงานศูนย์ประสานงานพัฒนาภาคประชาชนจังหวัดต่อจำนวนภาคีที่มีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่ ฯลฯ

3. ตัวชี้วัดผลผลิต (Output Indicator) คือ ตัวชี้วัดที่สามารถแสดงให้เห็นผลทันทีทันตา เช่น

- จำนวนผู้เข้าฝึกอบรม ร้อยละของผู้เข้าฝึกอบรมต่อเป้าหมายผู้เข้าร่วมที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถวัดได้ทันทีว่ามากน้อยแค่ไหน แต่ยังไม่สามารถวัดได้ว่าการฝึกอบรมนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
- จำนวนกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ได้รับการสมทบงบประมาณ จำนวนผู้ได้รับสวัสดิการตรงในรอบปี
- จำนวนครั้งในการจัดบริการรถสำนักงาน
- จำนวนรายการเบิกจ่ายในรอบ 1 ปี
- จำนวนเอกสารเผยแพร่ที่ผลิตขึ้น ฯลฯ

4. ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดที่เป็นผลต่อเนื่องจากผลผลิต อาจเป็นคำอธิบายว่าหมายถึง คือ แสดงว่า เช่น

- จากจำนวนกองทุนสวัสดิการที่ได้สนับสนุนงบประมาณจากพอช. ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลผลิต ถ้าเป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ ก็คือ สัดส่วนกองทุนสวัสดิการชุมชนที่สามารถขยายฐานสมาชิกได้ครอบคลุมเกินครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในตำบล
- ถ้าตัวชี้วัดผลผลิตคือจำนวนครั้งในการจัดบริการรถสำนักงาน ตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่จะยกระดับเป็นร้อยละ 95 ของการขอใช้บริการสามารถจัดบริการให้ได้ ซึ่งหมายความว่าสามารถจัดบริการให้ได้เกือบครอบคลุมความต้องการ
- ถ้าจำนวนรายการเบิกจ่ายในรอบ 1 ปี เป็นตัวชี้วัดผลผลิตตัวชี้วัดผลลัพธ์ จะยกระดับเป็นร้อยละ 95 ของรายการเบิกจ่าย สามารถทำเสร็จตามมาตรฐานช่วงเวลาที่กำหนด ฯลฯ

5. ตัวชี้วัดผลกระทบ (Impact Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดที่ต่อเนื่องจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น อาจใช้คำอธิบายว่าทำให้เกิด จากเรื่องนี้ทำให้เกิดอะไรขึ้น เป็นเหตุเป็นผล เช่น

- จากตัวชี้วัดผลลัพธ์สัดส่วนกองทุนสวัสดิการที่สามารถขยายฐานสมาชิกครอบคลุมเกินครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในตำบล ถ้าจะวัดผลกระทบอาจเป็นการวัดว่า ร้อยละของครัวเรือนผู้ยากลำบากที่ได้รับสวัสดิการ ซึ่งเป็นการอธิบายว่า เมื่อมีการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นที่สามารถดูแลสมาชิก และส่งผลให้เกิดการดูแลผู้ยากลำบากทั้งที่เป็น และไม่เป็นสมาชิกได้

2. ตัวชี้วัดที่พิสูจน์ได้ในเชิงรูปธรรม (OBJECTIVELY VARIABLE INDICATORS)

Quantity	=	ปริมาณ
Quality	=	คุณลักษณะ
Time	=	เวลา
Target group	=	กลุ่มเป้าหมาย

(2Q2T1P) ซึ่งแสดงให้เห็นผลในลักษณะต่างๆ ได้แก่

- **ปริมาณ (Quantity)** บอกจำนวนตัวเลขเบื้องต้น คือ บอกจำนวนว่าเป็นเท่าไร ถ้ายกระดับขึ้นก็ต้องบอกว่าเป็นจำนวนหรือสัดส่วนที่เกิดขึ้นต่อจำนวนทั้งหมด เช่น
 - จำนวนครัวเรือนที่มีสิทธิการอยู่อาศัยที่มั่นคง
 - ร้อยละของครัวเรือนที่มีสิทธิอยู่อาศัยที่มั่นคงต่อจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งเมือง
- **คุณลักษณะ (Quality)** บอกคุณลักษณะที่สามารถอธิบายเชิงคุณภาพ อาจนำมากำหนดเป็นมาตรฐาน แล้วค่อยนับเป็นปริมาณภายหลังก็ได้ เช่น
 - คุณลักษณะองค์กรชุมชนที่ผ่านการรับรองสถานภาพ
 - เกณฑ์คุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนในการรับสมทบงบประมาณ
- **เวลา (Time)** การใช้เวลาที่กำหนดเป็นตัวชี้วัด เช่น
 - ร้อยละรายการเบิกจ่ายที่สามารถดำเนินการเสร็จภายในเวลาที่กำหนดในมาตรฐานงาน
 - จำนวนโครงการที่เบิกจ่ายงบประมาณได้ตามแผนงาน
 - จำนวนโครงการที่มีการรายงานผลตามช่วงเวลาที่กำหนด
- **กลุ่มเป้าหมาย (Target Group)** ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ เช่น
 - ร้อยละของครัวเรือนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ได้สิทธิการอยู่อาศัยที่มั่นคง
 - ร้อยละของตำบลปฏิบัติจัดการปัญหาที่ดินที่จัดทำผังชุมชนแล้วเสร็จ

- **สถานที่ (Place)** ระบุสถานที่/พื้นที่ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัด เช่น
 - ร้อยละของครัวเรือนที่ไม่มีความมั่นคงในเมืองอุดรธานี มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง
 - ร้อยละของตำบลที่ประสบภัยน้ำท่วม ที่มีการจัดทำผังตำบล

3. คุณสมบัติที่ดีของตัวชี้วัด

- Validity** = สมเหตุสมผลที่จะอธิบายได้ เหมาะสมที่จะใช้อธิบายในเรื่องนั้นๆ เช่น ถ้ามองความมั่นคงในการอยู่อาศัยจากการมีสิทธิในการอยู่อาศัยที่มั่นคง ก็ต้องเป็นการวัดจำนวนครัวเรือนที่มีสิทธิครอบครองที่ดินที่มั่นคงขึ้น ไม่ใช่การวัดจำนวนครัวเรือนที่มีบ้านสวยงาม
- Availability** = ความมีอยู่ของข้อมูล การกำหนดตัวชี้วัดจะต้องพิจารณาว่ามีข้อมูลเพียงพอในการจัดเก็บรวบรวมได้หรือไม่ โดยเฉพาะควรมีข้อมูลตั้งต้น (Base Line) เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้
- Reliability** = ความเชื่อถือได้ ตัวชี้วัดที่มีความเชื่อถือได้ ต้องมีข้อมูลรูปธรรมที่สนับสนุนชัดเจน ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ยากที่จะวัดได้ เช่น จำนวนชุมชนที่พึ่งตนเองได้
- Sensitivity** = ความเคลื่อนไหวได้จากความไวต่อการเปลี่ยนแปลง การกำหนดตัวชี้วัดจะต้องดูว่าเรื่องนั้นมีความเปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดเจนต่อเนื่องในช่วงเวลาที่กำหนดหรือไม่ ไม่ควรใช้ตัวชี้วัดที่เห็นการเปลี่ยนแปลงได้น้อย เช่น จำนวนจังหวัดที่มีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน ซึ่งถ้าหากมีการจัดตั้งเกือบครบทุกจังหวัดแล้ว ไม่ควรนำจำนวนจังหวัดมาเป็นตัวชี้วัด

4. ค่าของตัวชี้วัด

ค่าของตัวชี้วัด แสดงเป็นตัวเลขในลักษณะของ

- **จำนวน (Number)** เช่น จำนวนครัวเรือนที่มีสิทธิการอยู่อาศัยที่มั่นคง จำนวนรายการเบิกจ่ายที่ทำเสร็จภายในเวลาตามมาตรฐานงาน
- **สัดส่วน (Proportion)** เปรียบเทียบกับยอดจำนวนเต็มของเรื่องนั้นๆ เช่น สัดส่วนของครัวเรือนที่มีสิทธิการอยู่อาศัยที่มั่นคง ต่อครัวเรือนที่ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งหมด สัดส่วนของโครงการที่ได้รับการติดตามผลต่อโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด ฯลฯ
- **อัตราส่วน (Ratio)** อัตราส่วนหนี้สินผิมนัดไม่เกณฑ์มาตรฐานสถาบันการเงิน

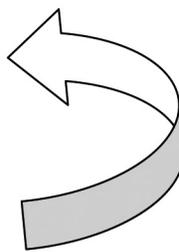
- ร้อยละ (Percentage) ร้อยละขององค์กรที่ชำระคืนสินเชื่อตามกำหนด ร้อยละของโครงการที่มีการติดตามผล
- ค่าเฉลี่ย (Mean)

5. เกณฑ์ตัวชี้วัด

- การเปรียบเทียบเกณฑ์สัมบูรณ์ สามารถทำได้ตามมาตรฐานครบถ้วน สามารถทำได้ตามมาตรฐานร้อยละ 80 ซึ่งในการดำเนินการจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานงานนั้นๆ
 - มาตรฐานการเบิกจ่ายเงินไม่เกิน 3 วันทำการ
 - มาตรฐานการจัดส่งเอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการ 5 วันทำการก่อนการประชุม
- การเปรียบเทียบมาตรฐานเชิงวิทยาศาสตร์ สามารถทำได้เท่ากับหรือสูงกว่า ค่ามาตรฐานกลาง (bench mark) หรือค่าที่หน่วยงานอื่นทำได้ เช่น
 - การกำหนดงบประมาณสาธารณูปโภค 80,000 บาท/ครัวเรือน และสามารถทำได้ต่ำกว่า
 - ค่าใช้จ่ายในการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน พอช. 15,000 บาท/ตำบล ภาคนี้อาจสามารถทำได้ต่ำกว่า.....
- การเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานเชิงนโยบาย สามารถทำได้ เท่ากับ สูงกว่า ที่กำหนดโดยนโยบายรัฐ นโยบายบอร์ด เช่น
 - จำนวนครัวเรือนที่มีสิทธิการอยู่อาศัยที่มั่นคงตามแผนปฏิบัติการประจำปี 20,000 ครัวเรือน แต่สามารถทำได้ 25,000 ครัวเรือน ฯลฯ
 - จำนวนกองทุนสวัสดิการตามโครงการ 100 ตำบล แต่สามารถทำได้ 150 ตำบล ฯลฯ

6. ขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัด

ขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัด

1. กำหนดระดับของตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ กิจกรรมนำส่งผลผลิต
 2. กำหนดประเด็นตัวชี้วัด
 3. กำหนดตัวชี้วัดรูปธรรม
 4. ตรวจสอบคุณสมบัติของตัวชี้วัด (VARS)
 - ๑ ความสมเหตุสมผล
 - ๑ ความมีอยู่ของข้อมูล
 - ๑ ความเชื่อถือได้ของข้อมูล
 - ๑ ความเคลื่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง
 5. กำหนดค่าของตัวชี้วัด (เช่น ร้อยละ xx)
 6. กำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด (เช่น ร้อยละ 80)
-

ตัวอย่างการคิดตามผล “การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น”

กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ “ปรับระบบการผลิตเป็นเกษตรยั่งยืน”

- พัฒนาพื้นที่ทำอยู่แล้ว เป็นศูนย์เรียนรู้
- พัฒนาแกนนำคนรุ่นใหม่ (ฝึกอบรม ดูงาน ปฏิบัติการ)
- ทำบัญชีครอบครัว เก็บข้อมูลต้นทุนการผลิต
- ทำแปลงสาธิต แปลงทดลอง บนที่แปลง

ฯลฯ

เป้าหมายปี 53

เป้าหมายการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น

- คนปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิถีชีวิต ทัศนคติ / พอเพียง
- ครอบครัวอบอุ่น อยู่ดี กินดี ไม่มีหนี้สิน
- รักษาคนให้อยู่ในท้องถิ่น / กลับคืนถิ่น
- ชุมชนกำหนดอนาคต จัดการ ชุมชนและทรัพยากรได้
- เกิดพัฒนาองค์กรร่วม
- เกิดความสัมพันธ์ใหม่ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน
- เกิดกระบวนการเรียนรู้ขยายผลสู่พื้นที่เกิดเลี้ยง

ฯลฯ

สถานะปัจจุบันของพื้นที่ (ตำบล)

ทั้งหมด → ที่เข้าร่วมฟื้นฟู

- 10 หมู่บ้าน
- 30 องค์กร
- 800 ครัวเรือน
- 500ครัวเรือนทำเกษตร
- พื้นที่เกษตร 2,000 ไร่
- เงินกองทุนรวม 15 ล้านบาท
- 3 หมู่บ้าน
- 7 องค์กร
- 200 ครัวเรือน
- 50 รายทำเกษตรยั่งยืน
- พื้นที่เกษตรยั่งยืน 500 ไร่
- เงินทุนกลุ่ม 1 ล้านบาท
- ค่าใช้จ่ายในการผลิตรวม 5 ล้านบาท

เปรียบเทียบ

ปริมาณ

คุณภาพ

ดูการเปลี่ยนแปลงได้จากอะไร (ตัวชี้วัด)

- เกิดการทำเกษตรยั่งยืนเพิ่มขึ้น 5 กลุ่ม 250 ราย พื้นที่ 750 ไร่
- เกิดศูนย์เรียนรู้ 1 ศูนย์ แกนนำใหม่ 20 คน
- เกิดการลดรายจ่าย มีอาหารธรรมชาติ

- จำนวนกลุ่มเกษตรยั่งยืน
- จำนวนผู้ทำเกษตรยั่งยืน
- จำนวนพื้นที่เกษตรยั่งยืน
- จำนวนแกนนำ
- รวบรวมจ่ายในการผลิต
- จำนวนคนมาดูงานศูนย์เรียนรู้
- อาหารอุดมสมบูรณ์ขึ้น ดูได้จาก
- เกิดกิจกรรมพัฒนาต่อเนื่อง จากเกษตร ยั่งยืน เช่น
- หน่วยงานร่วมสนับสนุน (หน่วยงานไหน/เรื่องอะไร)
- เกิดการขยายสู่พื้นที่ใกล้เคียง

ฯลฯ

ฯลฯ

